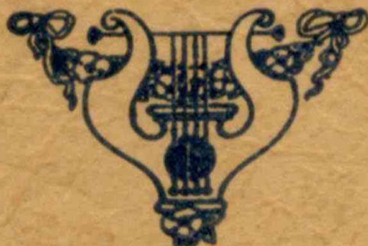
Український
СПІВАННИК

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ

ВИННІПЕГ, МАНІТОБА

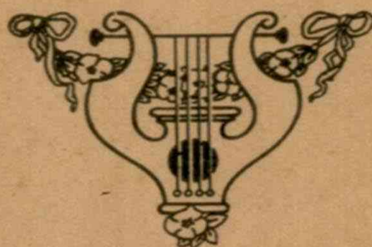
Накладом Української Книгарні
660 Main Street — Winnipeg, Man.

З друкарні „Канадійського Фармера"
295 Market Avenue — Winnipeg, Man.

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАННИК

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ.

ВИННИПЕҐ, МАНІТОБА.

Накладом Української Книгарні
660 Main Street — Winnipeg, Man.

З друкарні „Канадійського Фармера"
295 Market Avenue — Winnipeg, Man.

ГИМН ЗАМОРСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Далека Ти, а близька нам
Кохана вітчино!
Як сонце з неба Твоїм ланам,
Ти світиш нам в одно.

Світи нам, вітчино, світи,
Кохана Україно,
Щоб знали ми, куди нам іти
У слушную годину

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!
За Тебе, Україно!

Як птахи ті, що їх пожар
Прогнав з під рідних стріх,
На перший поклик, хочаб з під хмар,
Ми злинемо до них.

Поклич нас, вітчино, поклич
Кохана Україно,
Ми злетимо, як козацтво у Січ,
У слушную годину —

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно! 2.

Недаром ми тепер живем
У вітчині свободи;
Ми знати будем як без ярем
Живе і росте народ.

Вставай лиш, вітчино, вставай
І нас клич, Україно,
Ми здивуєм заморський наш край
У слушную годину—

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно! 2.

Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине!
От де, люде, наша слава,
Слава України.

Т. Шевченко.

Патріотичні і Політичі

1

—Ще не вмерла Україна і слава і воля!
Ще нам браття молодії усміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці;
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми браття, з козацького роду!

Наливайко, Залізняк і Тарас Трясило
Кличуть нас ізза моґил на святеє діло.
І згадаймо славну смерть лицарства - козацтва,
Щоб не втратить марне нам свойого юнацтва.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!
На щось віддав Україну Москалям поганим?!
Щоб вернути її честь ляжем головами,
Назовемся України вірними синами!
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

Наші браття славяни вже за збрую взялись
Не діжде ніхто, щоб ми позаду остались.
Поєднаймось разом всі, братчики Славяни!
Нехай гинуть вороги, хай воля настане!
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

2

Не пора, не пора, не пора
Москалеви й Ляхови служить!
Довершилась Україні кривда стара,
Нам пора для України жить!

Не пора, не пора, не пора
За драпіжників лить свою кров
І любити царя, що наш люд обдира,
Для України наша любов.

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Най пропаде незгода проклята мара!
Під України єднаймось прапор!

Бо пора це великая єсть!
У завзятій важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб славу і волю і честь,
Рідний краю здобути Тобі!

3

Ми гайдамаки, вічно однакі,
Ми проклинаєм пута і ярмо, —
Йшли діди на муки, підуть і правнуки,
За народ всі життя дамо.

Доки сусіди нам людоїди,
Ми гайдамаки як були так є, —
Вже часи минули як ми шиї гнули,
І кожний з нас життя за всіх дає.

Знай лютий враже, сотня поляже,
Тисяч натомість стане до борби, —
І з кайдан недолі до життя на волі,
Повстануть знов подоптані раби.

Наша присяга: правда, відвага,
Пімста за кривди люта і страшна, —
Бо ми гайдамаки, местники однакі,
Що нам і смерть за правду не страшна . . .

4

Вперед, вперед, сини родини!
Славутний день вже наступив.
Супроти нашої країни
Ворог злий прапор розпустив
Чи вам не чуть які по селах
Усюди стони роздались?
На наших крівних, невеселих
Ворожі списи піднялись!

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Чого штука отсе ватага
Рабів обурених на нас?
Коли зляка її зневага?
На кого пута ті? На нас!
На нас бездольні громадяни,
Хотять той сором нанести,
Щоб кинуть на нас знов кайдани
Та під неволю підвести.

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Ні, трепотіть ви, людоїди
І ви, ганебні зрадники!
Ось вже пімсти час надійде
Знайдуться на вас местники!
Підіймуться і стар і молодь,
Не забракує юнаків, —
Навіть на серце вам холод
І потращять вам всі кісточки.

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

О ти свята любов родини,
Ти нашу пімсту уміцни!
Волю нашої України,
Її честь ти відборони!
Під нашим прапором побіда
Хай зявиться на поклик твій,
На вічні потім на нас літа
Свободи духом ти повій!

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

5

Коли Україна борбу розпочала
За свої права, за свободу,
То в народі зраду кацапня кувала,
Ширила в народі незгоду.
О честь вам кацапські лайдаки
За ваші роздори шкідливі;
За зраду діждетесь гиляки
Рублі не поможуть цареві!

Наш народ не згине, побідити мусить
І сам ме рядить в своїй хаті.
Всю гниль кацапську здавить і придусить
У бій Українці завзяті,
А всіх Ефіялтів в додатку
За підлість, за зраду, за хулу
Їх власнії діти пішлють на Камчатку,
Щоби і сліду з них не було!

6

Який то вітер шумно грає
Від Сяну, Прута до Карпат?
Яке то диво визирає
Із тих нужденних хлопських хат?

Гей-же враз, гей-же враз гукнемо
Аби й сліпі нас пізнали:

„Ми є ті, що вас всіх кормимо,
За вас всіх терпимо, —
Ми руські хлопи радикали,
Що звергли темноти ярмо!"

Ми ті, що гнулися як лози,
Були покірні як вівця,
Котрим неволя, кров і сльози
Ще не доїхали кінця.
Гей-же враз і т. д.

Ми ті оферми, ті рекрути,
Гарматне мясо на війну,
Ті, що їх кривди й голод лютий
Жене за море в чужину.
Гей-же враз і т. д.

Ми ті, котрим заперті двері,
Запертий до свободи шлях,
Ми маєм права на папері,
А обовязки на плечах.
Гей-же враз і т. д.

Та вже не довго тої муки!
Нам час не датися на глум:
Здіймуться дружні хлопські руки
І просвітліє хлопський ум!
Гей-же враз і т. д.

Ми хочем вчитись, поступати,
Бо кривда є сестрою тьми;
Для себе хочем працювати
І бути люди між людьми!
Гей-же враз і т. д.

А всіх, що явно або тайно
Нам ладять пута і ярем
Всіх дармоїдів радикально
Ми з свого краю виметем!
Гей-же враз і т. д.

7

Шалійте, шалійте, скажені кати!
Годуйте шпіонів, будуйте тюрми!
До бою сто тисяч поборників стане,
Пірвем, пірвем, пірвем ті кайдани!

За правду, за волю, ми станемо враз,
Ланци ні багнети не пострах для нас,
Бо вольного духа не скути в кайдани,
Біда, біда, вам, тирани!

Робітника духа! робітникам всім
Ми руки подаймо, на бій їх ведім,
Бо спільна усіх нас злучила недоля:
І труд і піт і кров, — кнут, неволя!
За правду, за волю і т. д.

Від краю до краю не громи гудуть,
Робітників полки злучені ідуть.
І поклик рокоче: вставайте народи,
Прийшла пора, пора, — день свободи!
За правду, за волю і т. д.

Підвалини світа валяться старі,
Поблідли нероби, дрожать опирі,
Бо зоря свободи вже сходить яскрава!
Для всіх, для всіх, для всіх рівні права.
За правду, за волю і т. д.

І вольні народи, як добрі брати
Плинуть до сонця, до щастя мети,
Розкуєсь двигнеться і наша родина;
Одна, сильна, вільна Україна!
За правду, за волю і т. д.

8

Сміло, други! Не теряйте
Духа на страшную прю!
Рідну країну спасайте,
Честь і свободу свою!

Як нам умерти прийдеться
У сірих казармах тюрмах —
Як нам умерти прийдеться
В наших зболілих кістках!

Хай нас по тюрмах саджають,
Хай нас пробують вогнем,
Хай на Сибір засилають, —
Ми всі тортури знесем!

Як нам умерти прийдеться
У сірих казармах тюрмах —
Местник новий підійметься
В наших зболілих кістках!

9

Кати навикли поливати
Вкраїну кровю і слізми,
Але як прийде день одплати, —
Судити будемо їх ми!
Судити будемо їх ми!

Хай росте, хай гремить вільний спів,
Наш прапор пливе понад трони,
Він несе пімсти грім, люду гнів,
І вільний він сіє сів,
А коліром увесь червоний:
На йому кров робітників!
На йому кров робітників!

Кати силкуються кайдани
Іще міцнійшими зробить,
Та з тюрем усіх — руїна стане,
І тільки добре буде жить!
І тільки добре буде жить!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Вже лад старий схитнувсь і пада,
Життя нове його змете, —
Робитиме гуртом громада
І все, що зробить, — спільне те!
І все, що зробить, — спільне те!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Гей, разом браття, всі до бою,
Щоб думка всіх одна вела!
Де-ж найде хто такую зброю,
Щоб вільний люд зломить могла?
Щоб вільний люд зломить могла?
Хай росте, хай гремить і т. д.

Тиранів геть із глитаями!
Хай згине рабський світ старий!
Сотворим вільними руками
Нове життя і лад новий!
Нове життя і лад новий!
Хай росте, хай гремить і т. д.

10

Не миритись милі браття,
А боротись нині нам,
Бо шаліє кат завзятий,
Смерть голосить усім нам.

Гей! у бій ставаймо разом
Грудь при груди до ряду!
Кров, життя не жаль віддати
За народ і вітчину.

Гей у „Січи" товариство!
Кличе сурма кошова,
Най воскресне запорожців
Давна слава та грімка.

Разом, браття під прапор наш,
Най наш клич його веде;
Тільки смілі пут не знають,
Тілько смілих воля жде!

11

Верховино, світку ти наш,
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри від пливе тут час
Свобідно, шумно, весело:

Ой нема то краю, краю, над ту Верховину
Коби мені погуляти хоч одну годину.

З верха на верх, а з бору в бір,
З легкою в серци думкою: —
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє леґінь тобою:

Черемоше, Черемоше, чиста твоя вода,
Дівчинонько, з Верховини, якаж твоя врода.

Літом цілим, би ніч, би день,
Хлопці буяють тут наші;
Свобідна тут вода огень,
Достатком ліса і паші:

Задудніли сіромахи в полонині чути -
Як жеж тебе Верховино тяжко позабути.

Там пан не клав ланцухом меж,
Чужий не станув стопою;
Буйная тут землі одеж,
Плекана піснев, росою:

А я теє дівча люблю, що біле як гуся,
Воно мене поцілує тілько обернуся.

Не вабить нас баришів лесть,
Коби лиш порох та цівка,
У Бога світ, у людей честь,
Та овець турма, сопівка!

Вже нам більше не задзвонять дзвони в Коломиї
Вже нас більше не погонять зі стричком на шиї.

Та коби пирс хребет із від
Та медвідь шибнув лісами;
Завіяв юг, заграв Бескид,
Черемош гукнув скалами:

Ой на Кути дороженька, на Кути, на Кути,
Бувай люба здоровенька, бо іду в рекрути.

Там то бренить трембіти звук,
Щебече любо сопівка,
А як звіря завиє звук,
В челюсти плюне му цівка.

Як зашумить коломийка, ватаг загуляє,
Чорнобриву дівчиноньку кругом обертає.

12

Родимий краю, село родиме!
Вас я витаю місця родимі!
Зелені ниви, ліси, могили!
Щасливі з вами дні ми уплили!
Мала хатино, стріхо старенька,
Мила родино, нене рідненька!
Вас повитати душа бажає,
Потіхи більшої в світі не має!
І ти керничко, свідку любови!
Витай сестричко, витай ми знову!
Скажи ми правду, скажи святійшу,
Чи я ще знайду любов давнійшу?

13

Тихий Дунаю, зелений гаю,
Бистро текучий, в хвилі ревучий,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.
Місяцю ясний, зірки прекрасні,
Божії очі з темної ночі,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.
Орленку сизий, соколе бистрий,
Що в вік на волі, в завидній долі,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

14

На чужині загибаю,
По чужині блуджу;
За своєю родиною
Білим світом нуджу.

Тут чужая сторононька,
Та люди чужії,
Не пристануть до серденька,
Хоч і не лихії.

Най би які добрі були,
Все не свої рідні:
Я чужая чужиниця
Межи ними бідний!

Ой по саду, винограду
Сумний походжаю,
Із чужини до родини
Гадки посилаю.

Ой милая родинонько,
Чи мене згадаєш?
Домовая сторононько,
Як же ти ся маєш?

Всюди люди купочками
А я сиротою;
Всюди люди з іграшками
А я зо слезою.

Ні з ким мені поплакати,
Ні з ким потужити . . .
Розтупайся синій Дунай,
Хочбися втопити.

Журба мене гризе нині,
Журба гризла вчора;
Ой хто не був на чужині,
Той не знає горя.

15

Розвивайся, ти високий дубе,
Весна красна буде!
Розпадуться пута віковії,
Прокинуться люде.

Розпадуть, пута віковії,
Тяжкії кайдани,
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.

Встане славна мати Україна
Щаслива і вільна,

Від Кубані аж до Сяна річки
Одна, неподільна.

Щезнуть межі, що помежували
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всі діти
Теплою рукою.

Дітиж мої, нещасливі,
Блудні сиротята,
Годіж бо вам в сусід на услузі
Свій вік коротати!

Піднімайтесь на святеє діло,
На щирую дружбу,
Та щоби ви чесно послужили
Для матері службу.

Чи щеж то ви мало наслужились
Москві і Ляхови?
Чи щеж то ви мало наточились
Братерської крови?

Пора, діти пора поглядіти
Для власної хати,
Щоб ґаздою а не слугою
Перед світом стати!

Розвивайся, ти високий дубе
Весна красна буде!
Гей вставаймо, та єднаймося,
Українські люде!

Єднаймося, братаймося
В товариство чесне,
Най братерством, щирими трудами
Вкраїна воскресне!

16

Дай нам Боже добрий час
Як у людей так у нас,
І в щасливу годину:
Розвеселім родину
Ой ну, ну, ой ну, ну,
Розвеселім родину!

В нас родина вся одна,
Україна всім свята,
Чи опанча, чи сердак,
Чи гуцул, чи подоляк:
Ой так так, ой так, так,
Чи гуцул, чи подоляк.

Де Дніпро, де Сян і Прут,
Українські річеньки пливуть,
І від степів за Бескид,
Всюди чесний український рід,
Ой так так, ой так так,
Хоть підеш і за Бескид!

Най щезає вся біда,
Най жиє нам свобода!
Українські люде, український край,
Українська мова і звичай,
Ой наш край, український край,
Українська мова і звичай.

17

Гей! там дітвора українська йде!
Гей на переді стяг несе,
А краска стягу жовтий цвіт
На синім поли, як блакит!

А на прапорі тім скала,
А під скалою видно льва,
І клич, що грімко в бій зове:
За Русь Вкраїну, хто живе!

Гей; як скала ся, ми тверді,
Поляжем в бою, не в ярмі.
Бо хоч слабі ще дітваки,
Терпіти вчили нас батьки.

Як льви підемо в боротьбу
За України свободу!
І присягаєм: „Не спічнем,
Поки кайданів не порвем!"

18

Хто живий уставай, меч на плуг прокувай,
На Україну трубить Богдан!
До борби, до борби кличе голос труби
Люд встає від Кавказу по Сян!

Наш народ великан на Ляха, Москаля
В бій піде і поборе в борбі!
Від Кавказу по Сян українська земля,
Землю сю відберемо собі!

Від Кавказу по Сян лиш один буде Лан
Його власником народ цілий —
Спільна праця і край, блисне воля і рай, —
України вінець золотий.

19

Боже великий єдиний, Русь Україну храни,
Волі і світу промінням, Ти її осіни.
Світлом науки і знання, нас дітий просвіти,
В чистій любови до краю, Ти нас Боже зрости.
Молимось Боже єдиний, Русь Україну храни.
Всі свої ласки, щедроти, Ти на люд наш зверни
Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа, щастя, дай Боже народу
І многая, многая літа!...

II. Січові і Сокільські

1

Гей! там на горі Січ іде,
Гей! малиновий стяг несе,

Гей! малиновий, наше славне товариство
Гей! маширує раз, два, три!

Гей! на переді кошовий,
Гей! як той орел степовий і т. д.

Гей! а позаду осавул,
Гей! твердий хлопець, як той мур і т. д.

Гей! а по боках четарі,
Гей! то сторожі огняні і т. д.

Гей! отамане батьку наш,
Гей! веди батьку вперед нас і т. д.

Гей! не залле нас вражий вал,
Гей! бо з нас кожний радикал і т. д.

Гей! молод хлопче, позір май
Гей! та до Січі приставай—і т. д.

Гей! наша Січ дорога,
Гей, як та мати всім одна — і т. д.

Гей! повій вітре з синіх гір,
Гей! на прапор наш, на топір — і т. д.

Гей! повій вітре зі степів,
Гей! дай нам силу козаків — і т. д.

Гей! дай нам силу й відвагу,
Гей! Україні на славу — і т. д.

2

Соколи, Соколи, ставаймо в ряди!
Нас поклик „бодрімось" взиває.
В здоровому тілі здорова душа,
Де сила, там воля витає.

Як славно бувало козацькі сини
Боролись до смерти - загину,
Боротись будемо Соколи всі ми,
За край за святу Україну!

Лети-же, соколе, далеко в степи,
У гори, луги, та лимани,
Прапор наш сокільський високо неси,
Під ним най народ вільний стане.
Як славно бувало — і т. д.

Разом-же, Соколи, ставаймо в ряди,
У бій за прапором, гей сміло,
До праці для неньки у вічні часи,
Несімо все душу і тіло.
Як славно бувало — і т. д.

3

Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав,
Гей, гей! з неї цвіт приупав.
Машерують козаченьки, бо такий приказ впав,
Гей, гей! бо такий приказ впав.
Подивися моя мамо, тай у ту кватиру,
Спускаєся „Січ" преславна з гори на долину.
А мій милий чорнобривий в сам перед ступає.
І ясною булавою на всі боки махає.
За ним славне товариство, як той мак, як той мак
Ніженьками вибиває в один такт, в один такт.
Межи ними пан хорунжий, хоругов як той цвіт,
За нев підуть козаченьки аж за море на край світ
А преславний осавула чогось бров насупив,
І козацькі свої вуса аж за вуха закрутив.
Ой ти славний осавуло, не сумуй, не сумуй!
А із нами козаками, погарцюй, погарцюй!
Ой ти славний осавуло, не вдавайся в тугу,

Вийде слава козацькая з Великого Лугу!
Лиш ставаймо браття, в один ряд, в один ряд
І наперед поступаймо, ані кроку взад!
Преймімся, милі браття, братським духом
новим
І за наше право стіймо з огнем в груді святим.
А пропадуть вороженьки, мов туман, мов туман,
І наш народ в своїй землі стане пан, стане пан.
І засяє нова зоря на весь край, на весь край
І від Тиси до Кубаня стане рай, стане рай!

4

Гей, Січ іде,
Красен мак цвите!
Кому прикре наше діло,
Нам воно святе.

Гей, Січ іде,
Топірцями брень!
Кому мила чорна пітьма,
А нам ясний день.

Гей, Січ іде,
Мов пчола гуде...
Разом руки, разом серця,
І гаразд буде.

Гей, Січ іде,
Підківками брязь!
В нашій хаті наша воля,
А всім зайдам зась!

5

Темна нічка над хатами,
Свище вітер конарами.
Пожар стріху продирає,
Позір! Позір! Позір!

„Не лети огню, високо,
Не стелися так широко,
Нашу працю забираєш,
Сірий попіл нам лишаєш!"

Серце людям з болю рвеся,
Поломінь гуде сміється
Тай жене в чужі обори,
Жре стодоли і комори.
Ой, що тамки задзвеніло?
Та що тамки згомоніло?
То Соколи в повнім кроці,
Світить їм топір при боці.
Швидко лізуть драбинками,
Розривають жар гаками,
Парить пожар руки, ноги,
Не вступається з дороги.
А вітри му помагають,
Димом очі набивають,
Димом очі набивають,
Головоньки розкидають.
„Трубка кличе, трубка каже,
Зможемо тя, лютий враже!
Ворога бють менші сили,
Що ся разом получили!"
Стали хлопці ланцюгами,
Воду подають ведрами,
Сикавкою мечуть струю
В поломінь ту скажену.
Струя скаче щораз висше,
Поломінь паде все низше.
Впав огонь вже загибає,
Соколятам ся кланяє:
„Перше міг я панувати,
Тепер мушу загибати,
Страшив все я гори доли,
Побідили мя Соколи!"
„Ми, Соколи, Край бороним,
Від огню його хороним,
Як вогонь нас не змагає,
Жаден ворог не злякає.
Наші руки, наші груди
Здусять вражу, напасть всюди
І край Україну рідну
Зробим сильну і свобідну!"

6

У Січі! у Січі гуртуймось брати,
Най слава козацька повстане,
Най клич наш побудить дрімучі хати,
Взиває зривати кайдани.

Боролись завзято колись то діди,
Кістками степи укривали.
В кітлах розжарених палились вони,
На палях у турка конали.

До бою! до бою! зве поклик і нас,
Та не на рушниці, шаблюки.
Інакша днесь збруя, інакший бо час,
В нас збруя просвіти і злуки.

Доволі сварились колись то діди,
Пора нам єднатися нині,
Лиш в лучності сильні добудуть сини
І волі і щастя Вкраїні.

Гей хлопці молодці! як мур всі тверді,
Погляньте на стяг наш там в горі:
„Усі за одного, один за усіх!"
Сіяє на нашім прапорі.

Доволі ходили в ярмах вже діди,
Доволі згинати нам спину,
Лиш смілим завзяттям поставлять сини
Вільну, самостійну Україну.

7

На вулиці сурма грає, (2 р.)
Гей! то Січ в похід виступає (2 р.)

Пусти мене моя мати (2 р.)
Гей! та за Січев вандрувати (2 р.)

Буду тобі день орати,
День орати, день косити,
Гей! три дні ціпом молотити (2 р.)

Літа орел небесами (2 р.)
Гей! та над козаками (2 р.)

Гей ти орле, ти соколе, (2 р.)
Гей! поведи нас в чисте поле (2 р.)

За край славний Україну, (2 р.)
Гей! мем боротись до загину (2 р.)

Буйний вітер повіваве (2 р.)
Гей там Січ вправи відбуває (2 р.)

А гаката подуріла, (2 р.)
Гей! як червоні ленти вздріла (2 р.)

Ми ся браття не лякаймо, (2 р.)
Гей! в товариство ся єднаймо (2 р.)

В товаристві тая сила, (2 р.)
Гей! що гакату ме дусила (2 р.)

Не будем їх виганяти, (2 р.)
Гей! самі будуть утікати (2 р.)

Наші хлопці радикали, (2 р.)
Гей! Січ козацьку заснували (2 р.)

В кожнім селі на підгірю (2 р.)
Гей! наша слава ходить в пірю (2 р.)

Кожний хлопець як та перла, (2 р.)
Гей! та співає „Ще не вмерла.” (2 р.)

8

Буйний вітер повіває (2 р.)
Завзяття в наших серцях най кріпне,
Розлийся громом по всіх степах;
Ми йдем до бою в дружніх рядах!

Пірвем кайдани і ті пута
Що нас вяжуть стільки літ;
Не здавить духа сила люта,
„Хто „сокіл,” той бодрись! вперід!

Віри прапор над нами сіяє,
Надія сили нам додає;
Любов нас всіх в ряди єднає,
А в бій Сокіл вже нас поведе!
Пірвем кайдани і т. д.

Гей! в гору серця, грудь при груди,
Сокіл збирає нас у ряди.
Прийми Вкраїно нашії труди,
Борцям - витязям благослови!
Пірвем кайдани і т. д.

9

Сурма грає в ряд ставай!
Червоніє ленти цвіт,
Позір молод хлопче, май!
В право! в ліво Січ в похід!

Машерують, пісня лунає,
Підоймає в жилах кров,
В такт один всім серце грає,
Спільна думка морщить бров.

Вються наче довгий змій,
Курень в похід! крок держи!
Мов герої йдуть на бій!
Та не крови не з людьми.

Як ударить дзвін в трівогу,
Як затліє стріха хат,
Линуть хлопці на підмогу
Чи там ворог чи там брат.

Наче в танець Січовик
У огнисту скаче піч,
Бо до жару з діда звик,
Бо страху не знає „Січ."

А за труд свій за посвяту
Лаврів слави не беруть,
Бо найкращу дасть їм плату
Власне серце, власна грудь.

10

Поставали козаченьки
Довгими рядами,
Загреміли сурми, труби
На бій з ворогами.

А як ішли козаченьки
До славного бою,
Зашуміли всі прапори
Їм над головою!

А як в бій йшли волі слави
Славно добувати,
Присягались краще згинуть,
А стяг не віддати!

Присягали за Вкраїну
Життя положити.
І кайдани ворожії
З матері здоймити!

Пішли в похід козаченьки
Тільки стяг ще мріє,
А за ними буйний вітер
По могилах віє.

11

Наша Січ нам — рідна мати,
А убогий край — наш батько,
Ми придбать їм волі хочем
І освіти й сил багацько . . .
Наш народ братерство любить,
Вбогим він за оборонця,
Сповнен віри він святої
В царство правди, царство сонця!

12

Гей молодь українська
Під прапором стань,
Спинити люту бурю
На будуче глянь.

Насталь свого духа
І в огонь жени,
У бій за Вкраїну
З ворогами йди.

Під стяг малиновий
У ряд січовий,
Ставай сміло й бодро
Хлопче молодий.

До січі гуртуйся
І у Січі будь.
За рідну Вкраїну
Настав свою грудь.

Бо лише у Січі
Ти правду знайдеш,
І сміливим кроком
Наперед підеш.

13

Гей та вставаймо добрі люди,
З сну вікового будімся,
Ліпше зітхнесь, гірше не буде,
На людей других дивімся.

Встаньте старії, встаньте і діти,
Встань, хто українську кров має!
Годі в дрімоті й нині сидіти
Як нас весь світ висміває!..

Гей, вже полудне, сонце аж просить,
В полумях вся Україна святая...
Працю мужицьку вітер розносить,
Іскрами сипле й метає!..

Гей, та не даймо хоч стріху,
Рідну вратуймо хоч стріху,
Щоб нам зі встиду не паленіти
Всім ворогам на потіху . . .

Гей, та ратуймо власную долю
Маймо хоч дрібку сумління,
Щоб не конали в студені й болю
Рідниї нам покоління.

Можна огонь ще браття вгасити
Лиш всі гуртуймось у „Січ,"

Хліба не будем тоді просити
І сміло всім глянем у вічі . . .

Шкода значная, хоч не така ще,
Щоб нам її не відбити.
Будучність наша, заживем краще,
Тра лиш хотіти й робити . . .

Гей розбудіться, в ряди ставаймо,
Хай з нас не бракне нікого
„Січі" усюди та закладаймо
Боронім добра свойого. —

14

Нумо браття, поки час
Закладаймо Січ у нас!
Щоб і з нашого села
Всяка нужда утекла!
Щоб з села, щоб з села
Всяка нужда утекла!

Бо найкраща нині річ
Закладати всюди Січ,
Перед нею має страх
Хитрий звір і гордий птах.
Ах, ах, ах, має страх
Хитрий звір і гордий птах!

Січ нам силу тіла дасть,
В своїй хаті свою власть,
На погибель ворогам
А на славу Вкраїнцям!
Ой, нам, нам! Ой, нам, нам!
Невмиручим Українцям!

Січ хоронить: від огню
Нашу хату і сімю,
І рознесе світла луч
Від Карпат аж поза Збруч.
Світла луч, світла луч,
Від Карпат аж поза Збруч!

Січ розжене темноту,
Запануєм там і ту.
Як лиш єдність злучить нас,
То настане волі час.
Бо вже час! Бо вже час,
Щоб настала воля в нас!

В нас є сила, лише спить,
Натерпілись ми досить:
Пробудім ю з сего сну,
А поборем всю біду!
Ой ду, ду! Ой ду, ду!
А поборем всю біду!

Най нас згорне всіх любов
Під Січову хоругов!
З нею підем і в огень
В темну нічку, в білий день!
Гень, гень, гень! І в огень!
В темну нічку, в білий день!

15

Бють літвари гучні! Ясні сурми гремлять!
Іде Січ, грають полки як море!
Буньчуки піднялись, хоругви шамотять!
Січ іде... Січ іде... Січ іде з Чорногори —
Україна встає! Україна гуде —
Іде Січ і клекоче як море!

Довбуш трубить з верхів: Зруйнував цар нам [Січ —
Ми втекли в сині гори з трубою...
Двісті літ спали ми — стрепенулася ніч,
Ми зібрались і трубим: до бою!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

В нашій Січі давні Запорожці встають,
Голос труб кличе, в лави ставати!
Ми стаєм, в бій підем! Перші стріли гудуть,
Заревуть в Україні гармати!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

На нас дивляться всі: Наш Хмельницький
Дорошенко, Мазепа, Виговський... [Богдан,
Всі гетьмани за нас! всі кріваві від ран
Гей кати! і ти царю московський!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

16

Ой та орав мужик край дороги,
В него воли сиві круторогі.
Круторогі сиві поганяє,
І такую собі пісню співає:

Гей! Ви мужичіє браття милі!
Що маєм робити цеї хвилі?
Розбив Москаль нашу „Січ" єдину,
Узяв у неволю Україну.

Та є такі драби межи нами,
Що хотять робить нас Москалями!
Гей ви москвофіли ви кацапи,
Гей ви проклятущі рубльохапи!

Таж то чути всіми вже світами,
Що Москаль бє нарід нагайками,
Нашу рідну мову зневажає,
Тай ще нас хахлами називає.

Тай ви народовці підупали,
Щосьте з кацапами разом стали.
Хоть ви патріоти на папері,
Та що ви робили в „новій ері?"

Ляхи вам в очі зазирали
А ви наші віча розбивали!
Бо вам із народа та вигода,
Щоби дерти шкіру із народа.

А ви лазуітські Василіяни,
Ідіть до Африки між поганів.
А нам вас до хріну тут потреба,
Ми і без вас трафимо до неба!

Ой вже давно тії часи втекли,
Як ви людий живцем в огні пекли,
Миж не дурні вівці в чистім полю,
Щоб ви в римську вели нас неволю.

Тож як стануть разом людські діти,
Будете тікати аж сопіти, —
Ой, та задудніло в синіх горах,
Що пани шахрують при виборах.

Та не дадуть ради навіть ґрафи,
Як ми вхопим хлопські параґрафи,
Та заплачуть ревно панські діти,
Як ми зачнем ревно заводити.

Та і хруням стане в очах темно,
Як ми на них бойкот покладемо.
Хай же дрожить зволоч сяка-така,
Бо ми внуки Ґонти й Залізняка.

Нехай враже серце страх стискає,
Бо в нас ще козацька кровця грає,
Най по цілім світі ідуть вісти!
Що ми радикали — соціялісти!

17

Горе приспало рідну хатину —
Неволя тисне нашу родину —
Марш, марш! козаки всі враз —
Раз, два, три! вже бо слушний час!

Край посмутнів наш, села завмерли,
А вороженьки духа нам сперли...
Марш, марш!...

Чи сліз гіреньких плисти муть ріки,
Чи вже пропали всі ми на віки?
Марш, марш!...

Гейже до праці: бурян полоти,
Горе — неволю нам побороти!
Марш, марш!...

Серцем боротись, ділом ділати,
А все прогнали ворога з хати:
Марш, марш!...

І запалити світло просвіти
Братнюю душу теплом огріти...
Марш, марш!...

І укріпити єдности діло...
Стати всім разом як одно тіло...
Марш, марш!...

А як здобудем нову хатину,
Трівай здорова рідна родино!
Марш, марш!...

Рідна Вкраїна трівай здорова:
Наша задача уже готова!
Марш, марш!...

18

В кого стане сили і охоти,
В кого чесним жаром серце бє,
До борби за волю, до роботи
В Січ новітню з нами най стає.

В здоровому тілі могутній птах,
Підійме високо волі стяг.

А хто по рабськи спину схиляє,
Хто ворожій силі йде під лад,
Для того місця в нас не має,
Трус і зрадник підлий нам не брат.

Наше товариство не згинає пліч,
Вольна була й буде славна Січ!

Сильні тілом, завзятущі духом,
Викуємо племя молоде,
Що не впаде під катів обухом,
І на службу зраді не піде.

Розібє кайдани, відворожить тьму,
Верне Україні свободу!

III. Історичні

1

Гей на горі там женці жнуть; (2)
А по під горою, по під зеленою, козаки йдуть.

Попереду Дорошенко: (2)
Веде своє військо, веде запорожське
[хорошенько.
В середині пан хорунжий: (2)
Під ним кониченько, під ним вороненький,
[грає дуже.
А по заду Сагайдачний: (2)
Що проміняв жінку на тютюн та люльку
[необачний.
Гей, вернися Сагайдачний! (2)
Возьми свою жінку, віддай тютюн, люльку,
[необачний!
Мені з жінкою не возиться: (2)
А тютюн і люлька козаку в дорозі знадобиться.

Гей, хто в лісі, озовися; (2)
Та викрешем огню, закуримо люльку,
[не журися!

2

Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче!
За тобою Морозеньку, вся Україна плаче:
Не так тая Україна, як те гордеє військо: —
Заплакала Морозиха йдучи рано в місто.
Здибали ю три козаки із замку ідучи:
„Перестань, Морозихо, по сині тужити.

Не плач, не плач, Морозихо, не плач, не журися,
Ходи з нами, козаками, мед вина напийся."
„Ой пийте ви здоровенькі, та коли вам пється,
Коло моєй головоньки все лишенько вється.
— Чого ж мені мої браття мед вино не пється:
Ой десь то мій Морозенько та з ляхами бється!"
Ой зза гори, зза крутої військо наступає,
По сам перед Морозенько конем виграває,
Схилив склонив головоньку коню на гривоньку
Біднаж моя головонька, чужа сторононька!
По під гору камінную покопані шанці,
Ой зловили Морозенька в неділеньку в ранці,
Ой зловили Морозенька, рученьки звязали,
Ой рученьки та звязали, до суду віддали.
Посадили Морозенька на жовтім пісочку,
Зняли зняли з Морозенька шовкову сорочку;
Посадили Морозенька на крутій могилі,
Поглядає Морозенько по всій Україні.

3

Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили,
Степ широкий, край веселий, та занапастили!
Наступає чорна хмара і дощик із неба,
Зруйнували Запорожже а не було треба!
Ой! чи гаразд, чи не гаразд, нічого робити,
Добре буде Запорожцям і під Турком жити.
Катерино, вража дочко, щож ти учинила?
Степ широкий, край веселий та занапастила!

4

Гей, не дивуйтесь добрії люди,
Що на Україні повстало!
Там за Дашевим під Сорокою
Множество ляхів пропало.

Гей, Перебийніс просить немного, —
Сімсот козаків з собою, —
Рубає мечем голови з плечей,
А решту топить водою.

Ой пийте, ляхи, води - калюжі,
Води болотнянії;
А що пивали на тій Україні
Вино та меди ситнії . . .

Дивують панки, вражії синки,
А що козаки вживають.
Вживають вони щуку, рибаху,
Ще й саламаху з водою.

Ой чи бач, ляше, що пан Хмельницький
На жовтім піску відбився?
Од нас, козаки, од нас, юнаки,
Ні один ляшок не вкривсь.

Ой, бач ляше як козак пляше,
На сивім коню гуляє!
З мушкетом стане, аж серце вяне,
А лях од жаху вмирає.

Ой, чи бач, ляше, що по Случ наше,
По Костяную могилу,
Як не схотіли, забунтували,
Тай утеряли Україну.

Ой, то зависли ляшки, зависли,
Як чорна хмара на Вислі,
Не попустимо ляхів із Польщі,
Та поки нашої жизні.

Гей, ну, козаки, гей! та, у скоки,
Та заберімося в боки:
Загнали ляшків геть аж за Вислу,
Не вернуться й за три роки...

5

Ой, щож бо то за ворон,
Що на морі кракає,
Ой, щож бо то за бурлака,
Що всіх бурлак збирає?

Збирайтеся, панове молодці
Та все народ молодий,

Тай підемо, панове молодці,
У той лісок Лебедин.

Ой, щож бо то, панове молодці,
Щось у хмаронці гуде?
Ой, щось бо там, панове молодці,
За пригодонька буде.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору високо,
Поховали пана отамана,
В сиру землю глибоко.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору ще висше,
Поховали пана отамана,
В сиру землю ще глибше.

6

Де Дніпро наш котить хвилі, рве стрімкі пороги,
Там країна все зелена, славний край розлогий.
Там козацтво виростало, слави-волі добувало.
Україна, Україна, славний край козачий.

Там, де Чорне море грає, Буг, Дністер хвилюють
Де шляхами, де степами чумаки вандрують.
Там за нарід і за віру ніс козак життя в офіру.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там була і Січ лицарська, там були гетьмани,
Їх затямив Дон і Кубань, тямлять їх лимани!
Перед ними у Стамбулі крився турок в Едикулі.
Україна, Україна, славний край козачий!

І не стало Запорожжя, вже нема гетьманів,
Над степами України чути звук кайданів.
І мов сонця цвітка в полі воскресення жде і волі.
Україна, Україна, славний край козачий!

7

Максим козак Залізняк
Козак з Запорожжа,
Як виїхав на Україну,
Як повная рожа!

Зібрав війська сорок тисяч,
В місті Жаботині,
Обступили город Умань,
У одній годині.

Обступили город Умань;
Поробили шанці:
Як вдарили з семи гармат,
У середу вранці.

Як вдарили з семи гармат,
У середу вранці,
Накидали у годині
Ляхів повні шанці.

Не одная ляцька вдова
З города втікала;
Не одная бідна мати,
Із дітьми пращалась.

8

Зажурилась Україна, що нігде прожити,
Гей витоптала орда кіньми маленькії діти!
Що малії витоптала, старі порубала,
Середущих постягала, у полон загнала!

Розшарпали її землю на дві половині
Хто візьме її під руку при лихій годині.
Розділили її діток на чотири части,
Почорніла, помарніла з чужої напасти.

9

Ой деж ваші славні Запорожці
Золоті пістолі?
— Наші пістолі в царя на престолі,
А ми у неволі!

Ой деж ваші славні Запорожці
Золоті рушниці?
— Наші рушниці в царя у столиці,
А ми у неволі!
Ой деж ваші славні Запорожці
Хоробре лицарство?
— Наше лицарство пропало для царства,
З темного коварства!
Ой деж ваші славні Запорожці
Та вольная воля?
— Наша воля по тім боці моря,
Така наша доля!

10

Ой ішли наші славні Запорожці
Та понад Бугом рікою,
Ой широкою та глибокою,
Гей та понад лиманами.

Ой вже наші славні Запорожці
У великому жалю:
Ой не знали та поклониться,
Гей та котрому царю.

Ой уклонилися тому турецькому,
А що під їм добре жити,
Тільки за одно та не приятно, —
Гей, що на свого брата бити.

Ой пише москаль лист до кошового:
„Ой ідіть до нас жити,
Що оддам землю та по прежньому,
Гей по Дністер, по границю."

Ой брешеш, брешеш, превражий Мо-
Гей ти хочеш обманити; [скалю,
Ой як підем у твою землю,
Гей то будеш лоби голити.

Ой не бійтеся славні Запорожці,
Та цього нічого.
Щеж я в свойому білому царстві
Гей та не зрадив нікого.

Гей ужеж тії славні Запорожці,
Та й не веселі стали,
Ой облягли їх, облягли москалі,
Гей всіма сторонами.

Вражії пани, руські ґенерали,
Єретичні сини,
Край веселий, степ широкий
Гей, тай занапастили.

Ой тече ріка, та й не велика,
Та підпливає кручі,
Заплакали Запорожці,
Гей та в Туреччину йдучи.

Летіла бомба з турецького поля,
Та посеред Січі впала:
Ой хоч пропало славне Запорожжя,
Гей, то не пропала слава!

11

Ой зза-гори, зза лимана
Вітер повіває,
Кругом Січі запорозькій
Москаль облягає.

Обляг Москаль Січу,
Таборами стали,
Вони свого ґенерала,
Три дні дожидали.

Шатнулися по курінях
Запасу шукати,
А московська вся старшина
Церкви обдирати.

Та беруть срібло, беруть золото,
Ще й воскові свічі,
Зостається пан кошовий
З писарями в Січі.

„Ой устань Харку, устань батьку,
Просять же нас люди,

Як станемо на границі,
По прежньому буде.

Як вийдемо на границю,
Та впросим царицю,
Щоб оддала степи вільні
По прежню границю."

— „Та не на те я, вражі сини,
Москала зібрала,
Щоб степ добрий, край веселий,
Назад завертала."

„Ой устань Харку, устань батьку,
Щож ми наробили,
Що степ добрий, край веселий
Тай занапастили!"

Та тече річка невеличка
З під білої кручі,
Заплакали Запорожці
Від цариці йдучи.

Встає хмара зза лимана,
А другая з поля,
Заплакала Україна; —
Така її доля.

12

Вже більше літ двіста, як козак в неволі
Ходить понад беріг, викликує долі:
„Гей вийди, вийди із води,
Визволь мене серденько із біди."

„Не вийду козаче, не вийду соколе,
Хоч радам не вийду, бож сама в неволі
Гей у неволі у ярмі,
Під московським ґаравулом у тюрмі.

Мене молодую, козацькую долю
Запродали в тяжку московську неволю,
Гей у неволю, в кайдани,
Нерозумний ти гетьмане Богдане.

Із ратищ козацьких серпи поробили,
А списи, шаблюки в косі поломили.
Деж наші коні соколи,
Самі козаченьки як орли.

Коні наші в плучі, а козак за плугом,
Аж вітер сумує вганяючи лугом.
Гей ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня на волю з нами в луг."

13

У місточку Богуславку
Каньовського пана —
Там гуляла Бондарівна,
Як пишная пава.

Ой в місточку Богуславку
Сидить дівок купка,
Межи ними Бондарівна
Як сива голубка.

Прийшов до них пан Каньовський
Тай шапочку ізняв,
Обійняв він Бондарівну
Тай поцілував.

Ой не годен пан Каньовський
Мене цілувати,
Тільки годен пан Каньовський
Мене роззувати.

Ой шепнули люди добрі,
Бондарівні тихо:
„Тікай, тікай, Бондарівно,
Буде тобі лихо."

Ой тікала Бондарівна
З високого мосту,
Сама-ж вона хорошая,
Хорошого росту.

Ой тікала Бондарівна
Помежи домами

А за нею два жовнірі
З голими шаблями.

Ой повели Бондарівну
Помежи крамниці...
Прицілився пан Каньовський
З срібної рушниці.

„Ой чи хочеш, Бондарівно,
Ізо мною жити?
А чи волиш, Бондарівно,
В сирій землі гнити?"

„Ой волю я, пан Каньовський,
В сирій землі гнити,
Ніж з тобою по неволі,
На сім світі жити."

Ой як тільки Бондарівна
Та сеє сказала,
Ой вистрілив пан Каньовський
Бондарівна впала.

Ой вдарився Бондар,
В стіну головою:
„Дочко-ж моя, Бондарівно,
Пропав я з тобою."

Ой вдарили в усі дзвони,
Музики заграли,
А вже-ж дівку Бондарівну
На віки сховали.

14

Ой пє Байда мед горілочку,
Та не день, не два, ані одну нічку (2)

Прийшов до него цар турецький:
Ой, щож ти робиш, Байдо молодецький (2)

Ой, пю, мед - горілочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку (2)

Покинь Байдо та байдувати,
Сватай мою дочку, та йди царювати (2)

Твоя дочка поганая,
Гей, твоя віра — віра проклятая! (2)

Ой, як крикне цар турецький,
Та на свої слуги, слуги молодецькі: (2)

Возьміть Байду та звяжіте,
Та й за ребро гаком, гаком зачепіте! (2)

Взяли Байду, та звязали,
Та й за ребро гаком, гаком зачіпали. (2)

Висить Байда на дубочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку (2)

Прийшов до його цар турецький:
Ой, щож ти бачиш, Байдо молодецький? (2)

Бачу я, царю два дубочки,
А на тих дубочках сидять голубочки, (2)

Позволь царю, лучка зняти,
Тобі на вечерю галубочка вбити. (2)

Ой, як стрельнув Байда з лука
Та попав царя поміж самі вуха. (2)

А царицю в потилицю,
А цареву дочку в саму головочку. (2)

„Тобі царю в землі гнити,
Байді молодому мед-горілку пити!" (2)

15

Ой за гаєм зелененьким,
Ой за лісом за темненьким,
Ой там грає козак Нечай,
Та коником вороненьким,

Ой візьме Нечай молоденький
Та од брами до брами, —
Ой-став класти та превражих ляхів
Аж в чотири лави.

Ой візьме Нечай молоденький
Та од башти до башти,
Ой став ляхів та превражих синів,
Як снопики класти.

Оглянеться Нечай молоденький
Та на правеє плече,
А уже в ляхів та преворожих синів
Та кров річками тече.

Ой оглянувся Нечай молоденький
Та на лівую руку, —
Ой не вискочить Нечаїв кінь
Та із ляцького трупу.

Ой спіткнувся кінь гнідесенький,
На дубову тичину,
Та взяв ляцький король козака Нечая
Та з коня за чуприну.

А деж тая та повная рожа,
Що то по тичині веться?
Отсе-ж то той козак Нечай,
Що з ляхами бється.

IV. Станові

А) КОЗАЦЬКІ.

1

Гей, гук, мати гук,
Де козаченьки пють
    І веселая тая доріженька
    Куда вони йдуть.

Куди-ж вони йдуть,
Там бори гудуть:
    Поперед себе вражих панів
    Облавою пруть.

Зібрались вони
Під рясні дуби:
    Та й чекають пана атамана
    На раду к собі.

Атаман іде
Як голуб гуде;
    Та під білою березою
    Головку кладе.

Атамане наш!
Не дбаєш за нас:
    Бо бач наше товариство
    Як розгардіяш?

Не сором тобі
Покидати нас?
    І по дебрах сего ліса
    Блудити без нас?

2

Засвистали козаченьки,
  В похід з полуночі;
Заплакала Марусенька
  Свої чорні очі.

„Не плач, не плач, Марусенько,
  Не плач не журися,
А за свого миленького
  Богу помолися.”

Стоїть місяць над горою,
  Та сонця немає,
Мати сина в доріженьку,
  Слезно провожає.

„Пращай милий, мій синочку!
  Та не забавляйся!
За чотири неділеньки
  До дому вертайся!”

„Ой рад би я матусенько
  Скоріше вернуться —
Та вже щось мій вороненький
  В воротах спіткнувся.

Ой Бог знає, коли вернусь,
  В якую годину;
Приймиж мою Марусеньку
  За свою дитину!

Прийми її матусенько
  Всі ми в Божій волі,
Бо хто знає, чи жив вернусь
  Чи ляжу на полі?

Ой не плачте, не журіться
  В тугу не вдавайтесь,
Заграв кінь мій вороненький
  Назад сподівайтесь.”

3

Ой, у полі жито
Копитами збито . . .
Під білою березою,
Козаченька вбито.

Ой, убито, вбито,
Затягнено в жито,
Червоною китайкою
Личенько накрито.

Десь узялась мила,
Голубонька сиза,
Тай підняла китаєчку
Тай заголосила.

Приходить другая,
Та вже не такая,
Підняла китаєчку
Тай поцілувала.

Приходить третая —
Із нової хати —
Булоб тобі вражий сину,
Нас трох не кохати.

4

Не жур мене моя, мати,
Бо я й сам журюся:
Ой як вийду за ворота,
Від вітру валюся.

Осідлаю кониченька,
Коня вороного, —
Нехай несе в чисте поле
Мене молодого.

В чистім полі тирса шумить,
Катран зеленіє,
В чистім полі своя воля,
Що й серце німіє.

Ой зійду я на могилу,
Гляну — подивлюся . . .
Як згадаю про ту волю,
То й знов зажурюся,

Про ту волю козацькую,
Що була — минула,
Тепер вона як дитина
В повитку заснула . . .

Чи довго ще буде спати?
Нема тих, що будять, —
Зісталися на сім світі
Ті що світом нудять.

5

Стоїть явір над водою,
В воду похилився;
На козака пригодонька
Козак зажурився.

Не хилися явореньку,
Ти ще зелененький;
Не журися козаченьку,
Ти ще молоденький.

Не рад явір хилитися —
Вода корінь миє;
Не рад козак журитися —
Та серденько ниє.

Ой поїхав в Московщину
Тай там десь загинув...
Свою милу Україну
На віки покинув.

Казав собі насипати
Високу могилу,
Казав собі посадити
В головах калину.

Будуть пташки прилітати
Калиночку їсти,
Будуть мені приносити
З України вісти.

6

Ой запив козак, запив,
Ой та запив, загулявся,
А його кінь вороний
Та на стайні застоявся.

„Ох і коню-ж мій, коню,
Та ти, коню вороненький,
Та коню-ж мій вороненький,
Товаришу мій вірненький!

Ой порадь мене коню,
Де ми будем ніч ночувати —
Де ми будем ніч ночувати,
Хто нам буде постіль слати.”

— „Переночуєм нічку
У вишневому садочку,
Переночуєм другу
У темненькому лугу.
Переночуєм третю
В чистім степу, при дорозі,
Та на лютому морозі.

7

Козак пана не знав з віка,
Він родився на степах;
Стався птахом з чоловіка,
Бо зріс в кінських стременах.

Коли часом змучив ноги,
Під медведем в снігу спав;
Та на кожний клич тревоги
Сотню татар навязав.

Довге море, темні гущі,
Чули голос: гура га!
Коли рідні діти пущі
Підлітали на врага.

У нас ворог не загостить,
Нам ворогом цілий мир;

Наша шабля не запостить
А все має свіжий жир.

Ми не любим довго жити,
Шаблі — сивий вус не знав;
Нам найлучше так кінчити
Як би лихий душу взяв.

8

Ой, не стелися хрещатий барвінку
Та по крутій горі;
Гей, не втішайтесь злії вороженьки
Та пригодонці моїй.

Бо моя пригодонька козацька врода,
Як та ранная роса;
Що вітер повіє сонечко пригріє,
Та і спаде вона вся.

Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде:
Так моя неслава, людська поговірка
Собі марно пропаде.

Наїхали пани й жиди арендарі
Воли і вози забирають;
Гей беріть же ви всю худобоньку,
Не маю вам що казать.

А як жив буду, то все здобуду,
Воли і вози покуплю;
Мережені ярма, тернові занози
Ще-ж бо і сам я пороблю.

На людську славу я тую поговірку
Ще раз у Кримісхожу;
Повні вози соли, повні мажі риби
Ще до дому привезу.

9

Пою коня при Дунаю,
Тай думаю, тай думаю;
Коню карий, коню сивий,
Чом твій козак нещасливий.

І чому ж бо я нещасний,
Чим не козак, чим не красний;
Чи мій палаб неостренний,
Що світок мій засмучений.

Світ хороший, сонце гріє,
От заходить, вечеріє,
Нічка темна, не видати,
А я з кіньми мушу спати.

Спав я нічку, спав я другу,
Годі знести серця тугу,
Гоя коню, гоя сивий,
Будь ти хоч мені жичливий.

Занеси мя, де я знаю,
Де калина в темнім гаю;
Там хатина малесенька,
Там дівчина милесенька.

Вийди, вийди моя зоре,
Вийди, вийди моя доле;
Коню карий, коню сивий;
Чи я тепер нещасливий.

10

Серед поля широкого,
Дубець виростає:
Ой тим полем на воронім
Молодець гуляє.

Віють вітри, віють буйні,
Аж дуб похилився;
Скажи, скажи, козаченьку,
Куди ти пустився?

Чи ти їдеш в Туреччину,
Христян визволяти,
Чи ти ідеш в Україну
Долі добувати?

Не піду я в Туреччину,
А на Україну:
Від могили до могили
Соколом полину.

Полину я, полину я —
До могил приляжу,
Батькам нашим всю тяженьку
Недолю розкажу.

Розкажу я наше горе
Наше лихоліття;
Тепер, скажу, сердечнії,
Поблагословіте!

Поблагословіть! погуляєм
У чистому полі:
Не чужої ми бажаєм,
А своєї долі!

Не чужого ми бажаєм,
А свого то права:
Де полягла, там воскресне
Наша добра слава!

11

Гей козаче в імя Бога!
Вже голосить в церкві дзвін;
Кому милий дім небога,
За проклятим на вздогін!
Гей козаче на врага
Гура га! гура га!

Тутки гори — а там став,
Ступай, ступай куда хоч;
Через воду можна вплав,
Через гору перескоч!
Далій хлопці на врага
Гура га! гура га!

В низ ратище, очі в шлях!
Нім западе мрачна ніч,
Нім ворогів схопить страх,
Ще оточить юхи січ.
Далій, далій на врага
Гура га! гура га!

Низом списи, низом списи,
Бо вже танець ся начав;
Пропадете чорні біси,
Козак шаблю в руки взяв.
Козак летить на врага
Гура га! гура га!

12

Ой біда, біда!
Чайці небозі,
Що вивела діток
При битій дорозі!
Киги! киги!

Злетівши в гору
Прийшлось втопиться
В чорному морю!
Киги!

Жито поспіло,
Діло приспіло!
Прийдуть женці жати!
Діток забирати.
Киги! киги!

Злетівши в гору
Треба втопиться
В чорному морю!
Киги!

Ой, чайка вєтьcя,
Крилами бєтьcя!
Чого ж їй літати?
Чого ж їй кричати?
Киги! киги!

Злетівши в гору
Прийшлось втопиться
В чорному морю!
Киги!

Як їй не кричати?
Як їй не літати?
Дітки маленькі,
Вона ж їм мати!
Киги! киги!

Злетівши в гору
Прийшлось втопиться
В чорному морю!
Киги!

Ой діти, діти!
Де вас подіти?
Чи мені втопиться?
Чи з горя убиться?
Киги! киги!

Злетівши в гору
Прийшлось втопиться
В чорному морю!
Киги!

13

Ой три літа, три неділі
Мунилося на Україні.
Як козаки турки вбили,
Під явором положили.
Під явором зелененьким.
Лежить козак молоденький;
Його тіло почорніло
І від вітру пострупіло.

Над ним коник зажурився,
По коліна в землю вбився,
Не стій коню надімною,
Бачу ж бо я щирість твою!
Біжи степом та гаями,
Долинами, байраками.

До моєї родиноньки,
До рідної дружиноньки!
Ой вийде брат — понуриться,

Вийде мати — зажуриться,
Вийде мила — порадіє,
Стане, гляне тай зомліє.

А десь коню пана скинув,
Кажи ж коню, чи не згинув?
Ой цить, мати, не журися,
Вже ж бо твій син оженився,
Взяв він собі за жіночку,
Та крутую могилочку.

Возьми мати піску жменю
Посій його на каменю —
Коли оттой пісок зійде
Тоді твій син з війська вийде.

14

Ой на горі огонь горить
А в долині козак лежить,
Накрив очі китайкою,
Заслугою козацькою.

Що в головах ворон краче,
А в ніженьках коник плаче,
„Та біжи, коню дорогою,
Степовою, широкою,
Щоб татари не піймали,
Сіделечка не здіймали.

Сіделечка золотого
З тебе, коня вороного.
Як прибіжиш під ворота,
Стукни, грякни біля плота, —
Вийде сестра — рознуздає,
Вийде мати — розпитає:
— Ой коню мій вороненький,
А де ж мій син молоденький.

„Та не плач, мати не журися,
Та вже твій син оженився:
Та взяв собі паняночку,
В чистім полі земляночку.”

Б) ЧУМАЦЬКІ

1

Гуляв чумак на риночку
Тай пив чумак горілочку,
Пропив воли, пропив вози,
Пропив ярма, ще й занози. —
Все своє добро!

Прокинувся чумак в ранці
Та полапав у гаманці.
Всі кишені вивертає,
Аж там грошей вже не має —
Ні за що гулять!

Ой піду я до шинкари:
„Всип, шинкарко, хоч пів кварти!"
Шинкарочка к чорту дметься,
Ще й з чумаченька сміється,
На борг не дає!

Скинув чумак жупанину:
„Всип шинкарко четвертину,
— „Ой не всиплю четвертину,
Добудь грошей хоч з полтину,
Тоді пий гуляй."

Вийшов чумак на могилу,
Станув, глянув у долину:
Стоять воли, стоять вози,
Висять ярма ще й заночи,
Не моє добро!

Ой піду я у Молдаву,
Та сім год я погорюю;
Ой сім год я погорюю,
Воли й вози покупую, —
Впять буду чумак!

2

Гей чумаче, чумаче!
В тебе личко козаче:
Чом не рано з Криму йдеш?
Всіх чумаків не ведеш?

„Ой я рано з Криму йду,
Всіх чумаченьків веду,
Нема лише одного,
Брата мого рідного.

Шукав, шукав, не знайшов,
Взяв заплату тай пішов;
Шукав, шукав, не знайшов
Запряг воли тай пішов.” —

„Отамане батьку наш,
Порадь тепер хоч ти нас,
Що матимем робити,
Ой чим волів кормити?” —

„Ой ще хлопці не біда,
Бо є в полі лобода:
Косіть, ломіть лободу,
Забувайте на біду!”

3

Ой ходив чумак сім рік по Криму,
Та не було пригодоньки ніколи йому.
Ой їхав чумак з Криму до дому,
Сталась йому пригодонька за всю дорогу . . .
Сталась йому пригодонька не в день а в ночи:
Занедужав чумаченко з Криму ідучи,
При широкій доріженці воли пасучи.
Ой упав чумак, упав тай лежить, —
Ніхто в його не спитає, що в його болить.
Ой болить в його серце й голова —
Помирає чумаченко, а роду нема!
Прийшов до його отаман його,
Бере його за рученьку, жалує його...
„Отамане мій, жалуй же мене: —

Скидай кожух з мене та укрий мене: —
Бери мої воли, вози, поховай мене!
Ой скинув чумак, свиту і кожух,
Припадає к сирій землі, теплий зводе дух...
Ой скинув чумак з себе і кафтан:
Воли мої половії, хто вам буде пан?"
Та вдарили зразу у великий дзвін:
Се-ж по тому чумакови, що ходить на Дін!
Та вдарили зразу в дзвони уво всі:
Се-ж по тому чумакови, що ходив по сіль!
Ой ішли воли та в вісьмерику:
Задзвонили в усі дзвони по тім чумаку!
Ревнули воли у новім ярмі:
Поховали чумаченька в чужій стороні:
Ревнули воли, степом ідучи:
Поховали чумаченька з Криму ідучи!

4

Ой у полі два явори, третий зелененький,
Та занедужав у дорозі чумак молоденький.
Чумак молоденький.

Та занедужав у дорозі, прийшлось помирати:
„Та прошу-ж братця, всіх покірно, дайте неньці [знати.
Дайте неньці знати.

Та прошу-ж братця, всіх покірно, дайте неньці [знати
Та нехай вийде на границю чумака ховати.
Чумака ховати."
„Тай о цеж тобі, мій синочку, тяжке, важке [життя
Що не шанував отця і неньку, такеж тобі путтяя.
Такеж тобі путтяя."

„Тай нагорни, ненько моя, високу могилу,
Тай посади, ненько моя, червону калину.
Червону калину.

Тай посади, ненько моя, червону калину,
А щоб пішла вся славонька, на всю Україну,
На всю Україну."

5

Ой по горах сніги лежать,
По долинах води сходять.
А по шляхах маки цвитуть.
Тож не маки червоненькі
То чумаки молоденькі
Битим шляхом у Крим ідуть.
Гомін, гомін по діброві
Туман поле покриває,
Мати сина проклинає:
„Вернись, сину до домоньку
Змию тобі головоньку!"
„А змий, мамо, сама собі,
Або моїй рідній сестрі:
Мене змиють густі дощі,
А розчешуть густі терни,
А висушить ясне сонце,
А розкуйдить буйний вітер!
Пішов чумак співаючи,
Стара мати — ридаючи.

В) БУРЛАЦЬКІ.

1

Ой наступила та чорна хмара
Став дощ накрапать, —
Ой там збиралась бідна голота
До корчми гулять.
Пили горівку, пили наливку,
Ще й мед будем пить,
А хто з нас, братця буде сміяться,
Того будем бить.
Ой іде богач, ой іде дукач,
Насміхається:
„Ой за що, за що вража голота
Напивається?"
Ой беруть дуку за чуб, за руку,

Третий в шию бє:
„Ой, не йди туди, превражий сину,
Де голота пє!”
Ой пішов дукач, ой пішов богач
Не оглядався:
Він і третьому та заказував,
Щоб не сміявся.

2

Журо-ж моя журо,
То то-с ми й журила,
Що-с мя й молодого
З білих ніг звалила.

А я тії журі
Та не піддаюся,
Піду до коршмоньки
Горівки напюся.

Прийшов я до коршми,
Кинув на стіл шапку:
Молода шинкарко,
Дай горівки кварту:

Дай єдну, другую
А потім третую.
Як си й поміркую,
Випю четвертую.

Браття-ж мої браття,
Горівонька пєся.
Коло мого серця
Гадинонька вєся.

Бо то та гадина
Всьо поле злазила,
Коло мого серця
Гніздо си вотелила.

Встелила си гніздо,
Схоче й зимувати,
Прийдесь молодому
З жалю умирати.

А й іди нетяго,
А й іди до дому,
Та звари вечеру
Мені молодому!

Прийшов я до дому,
Сміття по коліна
А моя нетяга
Лежить як відміна.

Прийшов я до дому,
Вечера при огни,
А моя нетяга
На постелі стогне.

А вставай нетяго,
Давай обідати,
Скоро по обіді
Підем жито жати.

„Голова мя болить
Тай в боку мя коле,
Він віри не дає,
Каже ми йти в поле.”

Ой мав я нетяго,
Воли і корови,
Всьо пішло нетяго
На тоті дохтори.

Ой мав я нетяго
Стіжки й оборожки,
Всьо пішло нетяго
На тоті ворожки.

3

Стоїть коршма над болотом
Гей, гей! (2).
Та покрита околотом.
Я би її золотом побив,
Та що я в ній гроший пропив.

Ішов бурлак а з панщини,
Та повернув до коршмини.
Бурлак в коршмі напиває,
Господиня нарікає.

Господиня нарікає,
А господар усе лає,
„Й устань дочко, устань мати,
Дай бурлаку вечеряти!”

„Нема нічо вечеряти,
Такой лягай бурлак спати.
До порога головами,
Й а до стола та й ногами.”

Ой щеж бурлак не вложився,
Вже господар пробудився.
„Ой час бурлак уставати,
На долину воли гнати.”

Ні вмивався, ні вгортався,
Не мав чобіт, не вбувався,
Не мав чобіт, не вбувався,
Не мав паса, не впасався.

Ой ще до дня три години,
Бурлак й воли на долині.
Чорна хмара наступає,
Дрібен дощик покропляє.

Бурлак ніжки підношає,
Свою матір спомина:
„Мати-ж моя чорнобрива,
На щось мене породила?

Одного мя сина мала,
Бурлаком єсь мя назвала.
Понад річку-сь мя носила.
Чомусь мене не втопила?”

4

Ой нема то так нікому,
Як бурлаці молодому!
Гей! гей!
Як бурлаці молодому!

Бурлак робить, заробляє,
Піт му очі заливає.
  Гей! гей!
Піт му очі заливає.

Заросився, забродився,
Де ти бурлак волочився?
  Гей! гей!
Де ти бурлак волочився?

Яром, яром за товаром,
А лугами за волами.
  Гей! гей!
А лугами за волами.

Прийшов бурлак та до хати:
„Дай хозяйко вечеряти.
  Гей! гей!
„Дай хозяйко вечеряти.

Ні палила, ні топила,
Вечеряти не варила.
  Гей! гей!
Вечеряти не варила.

Лягай бурлак і так спати,
Бо нема що вечеряти.
  Гей! гей!
Бо нема що вечеряти.

Ще й бурлака не послався
А хозяїн вже проспався.
  Гей! гей!
А хозяїн вже проспався.

Вставай Бурлак, годі спати:
Пора воли у степ гнати.
  Гей! гей!
Пора воли у степ гнати.

Нема свити — не вдягався,
За волами поспішався.
Гей! гей!
За волами поспішався.

Пішов яром за товаром
А лугами за волами.
Гей! гей!
А лугами за волами.

5

Забіліли сніги, заболіло тіло,
Ще й головонька!
Ніхто не заплаче по білому тілу,
По бурлацькому:
Ні отець, ні мати, ні брат, ні сестриця,
Ні жона його:
А тільки й заплаче по білому тілу
Товариш його.
— Прости-ж мене, брате, вірний товаришу
Може я й умру!
Зроби-ж мені, брате, вірний товаришу,
З клен - дерева труну:
Поховай мене, брате, вірний товаришу.
У вишневім саду,
У вишневім садочку, на жовтім пісочку,
Під рябиною.
Рости, рости, дерево, тонке та високе,
Кучерявеє!
Та розпусти гілля з верху до коріння,
Лист до долоньку!
Укрий моє тіло, бурлацькеє, біле,
Щоб не чорніло,
Од ясного сонця, од буйного вітру
Щоб не марніло! —

6

Ой не шуми луже, діброво дуже:
Не завдавай серцю жалю, що я в чужім краю.

Ой, я в чужім краю, як на пожарині:
Ніхто мене не пригорне при лихій годині:
Ой роблю я, роблю, робота ні за що,
Люде кажуть і говорять: „сирота ледащо!
Сирота ледащо, не хоче робити!
Ой оддати вражого сина у військо служити!"
Сирота втомився, на тин похилився,
Люде кажуть і говорять: „він мабуть упився!"
Ой піду я, піду на гору крутую,
Ой стану-ж я подивлюся на річку биструю!
Ой річенька бистренька, на її дивлюся,
Такі мене думки беруть, — піду утоплюся.
Не топися, козаченьку: марне душу згубиш,
Треба з нею в світі жити, хоч її не любиш.

г) ОПРИШКІВСЬКІ.

1

Гей браття опришки! долийте горівки!
До ватри прикиньте ще дров;
Настрійте ми горло голосом сопівки,
А я вам співати готов.

Безпечні ми, поки-земленька зелена
І листям вкриваєся ліс;
По гущах сплетених, за соснов зваленов
Там певно не знайде нас біс.

Як птицям небесним, так в скалах нам діри,
Спимо там спокійно до звізд;
Як сумрак надійде на людей, на звіри,
Ми з наших вилазимо гнізд.

Тютюну принесем з угорської границі,
Дігнати нас трудно конем;
Одежі дістанем в жидівській крамниці,
А жида до дверні прибєм.

Веселімся браття, доки єще можем,
Не довго нам жити дадуть.
Як сніги упадуть, головов наложим,
Не будем співати вже тут.

2

Ой попід гай зелененький (2), ходить Довбуш молоденький.
На ніженьку, налягає, топірцем ся підпирає, тай на хлопців накликає:
Ой ви хлопці, ви молодці, а сходіться разом д'купці,
Бо будемо раду мати, де підемо розбивати,
Щоби Кути не минути, до Косова повернути.
Тепер хлопці, ідім спати, бо маємо рано встати:
Та вставайте всі раненько, убирайтеся борзенько,
У постоли шкірянії, у волоки шовковії,
Разом, хлопці, разом бігом, западають стежки снігом.
Ходіть хлопці, ба й за мною, та й у гору і скалою
Бо знайдемо та до Дзвінки, до Стефанової жінки
„Ой Добушу, ти пане наш, там пригода буде на нас!
„Ви на мене не вважайте, по дві кулі набивайте!
ци спить моє любе серце.
„Чи спиш, серце, та чи чуєш; чи Довбуша заночуєш?
„Ой я не спю, та все чую, розбійника не зночую
А Стефана нема дома, ще вечера не готова;
Буде вона дуже пильна, всему світу буде дивна.
„Чи будеш ми отворяти, чи кажеш сі добувати?
„Не кажу сі добувати і не піду отвирати."
„Пусти, суко, враз до хати, щоб дверей не виваляти!"
„В мене двері тисовії, в мене замки стальовії."
„Не поможуть замки твої, як підложу плечі свої."
„Сім літ сили закохати, мої двері вилупати!"
Взявся Довбуш добувати, взяли замки відлітати.
Ой лиш двері та підхилив, а вже Дзвінка з пода стрілив, Довбушеви в серце вцілив!

Не так в серце, в праве плече, а з лівого кровця
тече.
„Ой, ти гицлю, ти Дзвінчуку, тось ти мя зів че-
рез суку!"
„Треба було не гуляти суці правди не казати.
Бо у суки тільки віри, як на бистрій воді піни."
„Ой Добушу, Добушку, чомусь не вбив тоту
суку?"
„Як же я її убити мав, коли її вірне кохав."
„Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
нас:
Ой куди ми не бували, та ми зради не видали,
А ту зрада ба й над нами, молодими леґінями!"
„Ой, ви хлопці, ой ви мої, возьміть мене з хати
тої,
Возьміть мене на топори, занесіть мя в Чорну
Гору,
В Чорну Гору занесіть мя. на дрібний мак по-
січіть мя,
Най ся ляхи не збиткують моє тіло не вчер-
тують.
Сріблом - золотом поділіться, а самі вже роз-
ходіться,
Але не йдіть розбивати, людську кровцю
проливати,
Людська кровця не водиця, проливати не
годиться."
Впали ляхи, всіх забрали, назад руки повязали,
до коней поприпинали.
„Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
нас!
Деж ми будем зимувати, тай літечко літувати?"
В Station Станіславові на риночку, в тяжких дибах в
залізоку:
Там будете ночвати, будуть німці тіло драти.

3

Повернув я з Сибіру,
Та не маю волі:
Хоч, здається, не в кайданах (2)
А всеж нема волі. (2)

Маю жінку, маю діти,
Та я їх не бачу...
Як згадаю про їх долю (2)
Сам гірко заплачу. (2)

Зібрав собі славних хлопців —
Щож кому до того?
Засідаєм при дорозі (2)
Ждать подорожного. (2)

Чи хто іде, чи хто їде,
Так час нудно ждати,
Що не маю пристанища, (2)
Ані свої хати. (2)

Ассесори, ісправники
За мною ганяють,
Вони людей більше вбили, (2)
Ніж я гріхів маю. (2)

Зовуть мене розбійником
Кажуть, — розбиваю,
Щеж нікого я не вбив, (2)
Бо сам душу маю. (2)

З багатого хоч я візьму,
Убогому даю.
А так гроші поділивши, (2)
Гріха я не маю. (2)

За Сибіром сонце сходить,
Хлопці не зівайте:
Ви на мене Кармелюка (2)
Всю надію майте! (2)

Д) ПОБУТОВІ

1

Чорна ріля заорана, гей, гей!
Чорна ріля заорана,
І кулями засіяна,
Білим тілом зволочена, гей, гей!

Лежить воїн на купиці, гей, гей!
Лежить воїн на купиці,
Накрив очі червоною,

Червоною китайкою, гей, гей!
Накрив очі китайкою.

Ані трумни, ані ями, гей, гей!
Ані трумни, ані ями,
Ані батька, ані мами,
Ані кому задзвонити, гей, гей!
Ані кому задзвонити.

Дзвонять коні копитами, гей, гей!
Дзвонять коні копитами,
Товариші острогами,
Дзвонять коні копитами, гей, гей!
Товариші острогами.

Летить ворон з чужих сторон, гей, гей!
Летит, ворон з чужих сторон,
На могилі усідає, —
Очі йому випиває, гей, гей!
Очі йому випиває.

Ходить мати гукаючи, гей, гей!
Ходить мати гукаючи,
Сина свого шукаючи,
Ой я твого сина знаю, гей, гей!
Бо я з нього пояс маю.

Скажи мені ворононьку, гей, гей!
Чи мій синок еще живий,
А чи уста його румяненькі.
Скажи мені ворононьку, гей, гей!
А чи уста його румяненькі.

Уста його вже синенькі, гей, гей!
Уста вже його синенькі,
І волосся вже чорненьке,
На личко му усідаю, гей, гей!
Йому очі випиваю.

2

Ми в луг підем всі з косами
І як станем в ряд,
Луг устелиться травами

Скошений під лад:
Кожний з нас тугий легинь,
А всі разом як один.

Як нам коси затупіють,
Поклепем клевцем:
Руки наші не омліють,
Скосим луг бігцем:
І аж тоді відпічнем
Як травицю всю зітнем.

Є куда гуляти к волі,
Батько наш Трохим:
Дасть нам хліба, дасть нам соли,
З косами за ним:
А як вийде Оля к нам,
Скаже: Слава легиням.

3

Закувала та сива зазуля
Ранним ранком на зорі,
Ой, заплакали хлопці - молодці
Гей! гей! та на чужині, в неволі, в тюрмі.
Вони плакали, — гірко ридали,
Свою долю викликали:
„Ой повій, повій та буйнесенький вітре
Та понад море;
Та винеси нас із кайданів з неволі

В чистеє поле,
Та понеси на Вкраїну . . .
А на Україні,
Там сонечко сяє,
Козацтво гуляє,
І нас виглядає.”

По синьому морю
Байдаки під вітром гуляють,
Братів щоб ратувати,
Запорожці чим дуж поспішають;
Гей, як зачули турецькі султани,
Та і звеліли ще гірші кувати кайдани.

4

Кажуть люде щом щаслива, нічим не журюся,
А не знають, що я нераз слезами заллюся,
Нещаслива вродилася, нещаслива згину,
Мене мати породила в такую годину;

Весно моя, весняночко, усім несеш дари,
Тілько мені нещасливій жадної поради.
Пливуть мої дні за днями і літонька за літами,
А я щастя не зазнала, жаль мені за вами!

Перші літа минулися, я їх не числила,
Бо кожная годинонька була мені мила,
Літаж мої молодії, літа молоденькі!
Маєте будь нещасливі, будьте коротенькі.

Чом ти мене, моя мати, в зіллю не купала?
Чом ти мене, моя мати, на смерть не залляла?
Нещаслива вродилася, нещаслива згину:
Менеж мати породила в такую годину.

Чом ти мене, моя мати, в церкву не носила?
Що ти мені у Господа долі не впросила?
— В церкву тя носила доню, Богу молилася;
Такаж тобі, моя доню, доля судилася.

5

Стоїть гора високая,
По під горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай;
Під гаєм вється річенька,
Як скло вода блищить.
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
Привязані човни,
А три верби схилилися,
Мов журяться вони,
Що пройде любе літечко,
Повіють холода,

Осиплеться з них листячко —
І понесе вода;
Журюся й я над річкою...
Біжить вона, шумить
А в мене чуле серденько
І мліє і болить.
Стоїть гора високая,
Зелений гай шумить,
Співають пташки голосно
І річенька блищить...
Як хороше, як весело
На білім світі жить!...
Чогож у мене серденько
І мліє і болить?
Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона.

6

Зажурилася (2) бідная удовонька,
Що не скошена, не згромаджена зелена
отавонька.
Наймила вона си (2) косариків чотири,
Щоби скосили тай згромадили всі гори тай
долини.
Косарі косять (3) а вітер повіває,
Шовкова трава зелененькая на косу налягає,
Шовкова трава зелененькая на косу налягає,
Молодий жовнір (2) на ворон коню грає,
Молодий жовнір (2) на ворон коню грає,
„Молода вдова (2) а й зо жалю умліває.
Кличе синонька (2) „йди сину громадити!"
А синок каже (2) „та йду до коршми пити!"
Кличе вона го (2): „та йди копиці класти!"
А синок каже (2): „я піду ляжу спати."

7

Ой там за горою та за кремінною,
Не по правді жиє чоловік з женою.

Вона йому стелить білу постеленьку,
А він їй готує дротяну нагайку.

Біла постеленька порохом присіла,
Дротяна нагайка кровю обкипіла.

Ой мужуж мій, мужу, не бий мене дуже,
В мене тіло біле, болить мене дуже!

Пусти мене мужу в вишневий садочок,
Та най тобі урву рожевий квіточок.

Взяла рожу - квітку, тай вергла на воду:
„Пливи, пливи, роже - квітко, аж до мого роду.

Плини, плини, роже - квітко плини по Дунаю,
Як увидиш мою неньку, приплини до краю."

Вийшла стара мати в Дунай воду брати,
Як узріла рожу - квітку то взяла плакати.

„Деж ти, роже - квітко, тут ся обявила,
Відай тебе моя донька й опустила?"

Ти гадала, мати, що мя не згодуєш,
Далась мене за нелюба, а тепер բануєш!

Ти гадала мати, що мя ся не збудеш,
Така прийде годинонька, що плакати будеш."

8

Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к отцю на пораду.
Отець мій по садочку ходить,
За поводи кониченька водить.
„Ой на, сину, коника, не гайся,
Щоб від того війська не зостався!"
Військо йде, хоруговки мають,

Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к неньці на пораду.
Ненька моя по садочку ходить,
На рученьках сорочечку носить.
„Ой на сину, сорочку, не гайся,
Щоб ти того війська не зостався!"
Військо йде, хоруговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к милій на пораду.
Мила моя по садочку ходить,
На рученьках мале дитя носить.
„Ой на милий, дитину — загайся,
Щоб від того війська та й зостався."

9

Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька воликом чорненьким.

Орала, орала, не вміла гукати,
Запросила козаченька на бандурі грати.

Козаченько грає, бровами моргає,
Вражаж його матір знає на що він моргає.

Чи на мої воли, гей чи на корови,
Чи на моє біле личко, чи на чорні брови.

Воли поздихають, бочисті корови,
Біле личко не злиняє та й ні чорні брови.

10

Щож я буду бідний діяв,
Що я жита не посіяв?
Гречка ми ся не вродила,
Долеж моя нещаслива!

Сусід оре, сусід сіє,
У сусіда зеленіє;
А у мене не орано
І нічого не сіяно.

У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила;
А у мене ні хатинки,
Нема щастя, нема жінки.

За сусідом молодиці,
За сусідом і вдовиці,
І дівчата поглядають,
Всі сусіда поважають.

У сусіда обороги,
У сусіда повні стоги,
А у мене ані нивки,
Ані сіна стебелинки.

Піду межи ліси гори,
Піду межи темні бори,
Тай там буду смерти ждати,
На недолю нарікати.

11

Ой летіла зазуленька, та стала кувати;
Зачекайте, добрі люде, щось маю казати!
Як я до вас повертала, гаї зеленіли,
Сілам собі в темнім лісі, трохи відпочила,
Загуділо, задудніло, я ся обернула:
Таке диво побачила, щомся аж забула:
Аж свобода перед собов та панщину гнала;
Загнала ї в дебри, ліси, щоби там пропала.
А за нею пани бігли, зачали просити:
„Вертай, вертай панщинонько нема відки жити."
А панщина відповіла: „Я тому не винна,
Самісьте мя відправили, я вам була вірна."
„Ми невмієм молотити, наші жінки жати,
Ми не знаєм як то тяжко на хліб працювати."

12

Сонце западає за високі гори;
Товар повертає до свої обори,
Лиш я нещасливий без кута, без хати,
Де голову склоню, не знати, не знати.

Лист гонить вітрами хоч колись спочине,
А лодя водами берега достигне;
Лиш я, дощ і бурю терплю бідолаха,
Слота і погода, то мені однака.

Як голуб сивенький не верне до ночі,
За ним друг миленький виглядає очі;
Лиш мене нікому нема хоч спімнути . . .
Вовгож так на світі в самотності бути?

Виджу, в супокою живуть другі люди,
Красною весною дихають їх груди;
Лише моє горе нігде не лишилось,
Щоби хоч годинку серця не мутило.

13

Ой закувала сива зазуленька
Й у вишневому саду,
Ой виправляла мати свого сина
До цісаря на війну.

„Ой іди сину, любая дитино,
Не довгося забавляй,
Ой за рік за два, за неділь чотири
До дому ся повертай.”

„Ой, панбіг знає, панбіг то відає,
Гей чи я повернусь.
Ей щось бо мій кінь вороненький
Й у воротах спотикнувсь.”

„Ой не бий сину коня в головоньку,
Не будеться спотикати,
Ей не зрадь сину людської дитини;
Не буде тя Бог карати.”

„Ой не бив жеж я коня в головоньку,
Він ся таки й спотикав,
Ой не зраджав я людської дитини,
За щож мене Бог скарав?”

14

Гай з-за гори, з-за крутої
Орли вилітають;
Не зазнала я роскоші —
Вже літа минають!

Запрягайте коні в шори,
Коні воронії,
Доганяйте літа мої,
Літа молодії.

Ой догнали літа мої
На калиновім мості:
— Гей, верніться, літа мої,
До мене хоч в гості!

— Не вернемось, не вернемось,
Бо нема до кого:
Та було нас шанувати,
Як здоровля свого.

15

По дорозі жук, жук,
По дорозі чорний,
Подивися, дівчинонько,
Який я моторний!
Який я моторний!
І в кого я вдався!
Хіба даси копу грошей,
Щоб поженихався!"
— „По дорозі галка, —
По дорозі чорна,
Подивисяж козаченьку,
Якаж я моторна!
Якаж я моторна,
Гнучка чорнобрива, —
Як побачиш то заплачеш,
Що я вередлива!"

16

Нащо мені чорні брови,
Нащо карі очі,
Нащо літа молодії,
Веселі, дівочі?

Літа мої молодії
Марно пропадають:
Очі плачуть, чорні брови
Од вітру линяють.

Серце вяне, нудить світом,
Як пташка без волі:
Нащож мені краса моя
Колиж нема долі? . . .

17

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полі,
Та не дасть мені Бог
Ані щастя ні долі.

Тільки дав мені Бог
Красу, карії очі —
Тай ті виплакала
В самотині дівочій.

Ані братика я,
Ні сестрички не знала,
Між чужими зросла . . .
Та вже вянути стала . . .

Деж дружина моя,
Де ви, добрії люди?
Їх нема, — я сама,
А дружини й не буде! —

V. Любовні

1

Ой місяцю, місяченьку,
Не світи нікому!
Тільки мому миленькому,
Як іде до дому.

Ой місяцю, місяченьку
І ти зоре ясна!
Ой світи там на подвірю,
Де дівчина красна.

Ой міеяцю, місяченьку,
Зайди за комору!
Нехай же я з своїм милим
Трохи поговорю.

Світи йому ранесенько
Тай розганяй хмари,
А як же він іншу має
То зайди за хмари.

Ой місяцю, місяченьку,
Світи, не ховайся,
Хоч поїдеш мій миленький,
Хутко повертайся.

Світив місяць, місяченько,
Тай зайшов за тіни,
А я бідна гірко плачу,
Зрадив мене милий.

Два лебеді на тій воді,
Оба си біленькі:
Не будемо серце в парі,
Бо ще молоденькі.

Два лебеді на тій воді
Днює і ночує;
Ой не будем серце в парі,
Душа моя чує.

2

Широкеє болонячко вода залляла,
Полюбив я дівчиноньку, мати не знала;
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

Носив я їй подарунки, виділи люди,
Я си думав молоденький що моя бюде;
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

Ой вийдуж я в чисте поле, орли воду пють,
Ото моє коханнятко до шлюбу ведуть:
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
А мені ся серце крає, що її не взяв.
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

3

Ангел ночі над землею
Тихо віє вже крилом,
Божий світ з його сімєю
Спочиває тихим сном.

Тільки зірки в небі сяють,
Шепче лист, шумить ручай,
Із собою розмовляють,
Шепчуть все: кохай, кохай . . .

А серденько так і бється
Сизим голубком в грудях . . .
Стогне, мліє і здається,
Що тремтить, горить в огнях.

Місяць хмарою закрився
Від завидливих очей,
За діброву вже спустився
Далі, далі від людей.

Вже година та близенько,
Вже настав умовний час . . .
Жду тебе моє серденько,
Темна ніч закриє нас!...

4

Ах, скільки струн в душі дзвенить,
Ах, скільки срібних мрій літає,
В які слова людські їх впить,
Ні, слів людських для їх немає...
Вониж так прагнуть в слові жить . . . (2)

Так часом весь в огні горить,
Стражда закоханий до краю,
І слів не зна, в які він влить
Зумівб любов свою без краю . . .
Вонаж чека їх і мовчить . . . (2)

5

Ах, я нещасний, що маю діяти,
Полюбив дівчину, тай не можу взяти;
Тим не можу взяти, що я небогатий,
Долеж моя, доле, який я нещасний.
Хлопче - молодче, який ти ледащо!
Задумав жениться, сам не знаєш на - що,
Будеш мати жінку, а не буде долі.
І сам почорнієш, як билина в полі.
Хлопче молодче з чорними очима!
На що тобі жінка, камінь, за плечима?
Будеш гірко плакать, долю проклинати,
Будеш рученьками сльози утирати.

6

Баламуте іди з хати,
Хочеш мене розкохати,
Розкохати тай забути, — } 2
Всі ви хлопці баламути. }

Поки тебе не любила,
Дотиж в світі тільки жила,
А тепер я гірко плачу } 2
Поки тебе не побачу. }

Баламуте, бійся Бога,
Ти богатий, яж убога,
Не женися ти зо мною, } 2
Бо заклянеш долю свою. }

Очка чорні, як черночок,
Брівки рівні, як шнурочок,
Лице біле, румяненьке } 2
Серце моє коханеньке. }

Баламуте всего світа,
Баламутиш мої літа,
Баламутиш мою душу, } 2
Через тебе згинуть мушу. }

7

Бистра вода, бистра вода,
Беріженьки зносить,
Молодий стрілець, молодий стрілець
Отамана просить:

„Пустиж мене отамане
Із поля до дому,
Бо заплакала, бо затужила
Дівчина за мною.”

„Пущу тебе, пущу тебе,
Але не самого,
Скажу осідлати, скажу осідлати,
Коня вороного.”

8

Бувай ми здорова, ти дівчино моя,
Не забувай мене, коли ласка твоя.
Я в дорогу виїзджаю, на серденьку тугу маю,
Тугу великую, тебе молодую.

Став милий в дорозі, коня попасає,
Несуть йому вісти, дівча заручають.
Най вони і заручать, щей вони ї не звінчають,
Не розлучать люде, вона моя буде.

9

Була дівчинонька любка,
З далекого поля,
Була мила як голубка,
Гарна мов тополя.
Ох! як пташка щебетала
Серце в мені грало,
Та не довго тут гуляла, } 2
Все з нею пропало. }

Пройшло літо. Вже у полі
Холод, вітри вються,
Ох! нестало миленької

З очей сльози лються.
Щастя з нею відлетіло
Деж знайдеш? у небі!...
Серце зсохло, та змарніло } 2
Мов рибка на греблі.

Деж поділась пташка мила
Скажіть ясні зорі?
Чи за море полетіла,
Чи втікла на бори?
Чи на пущі, чи за морем,
Небарисяж рідна,
Бо без тебе змоглась горем } 2
Головонька бідна.

Твої очі, очі ясні
Як зіроньки сяють,
Твої губки, губки красні
Як коралі грають.
Нехай сяють очі ясні,
Нехай всіх чарують,
Твої губки лиш прекрасні } 2
Других не цілують.

Дарма, трудно відгадати
Де хмари беруться?
Трудно сльозам раду дати
Коли самі лються!...
Нехай лються річеньками
Несохнуть повіки,
Колись мила рученьками } 2
Утре їх на віки.

10

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, колим ти не люба,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене замуж дати,
Час мені межи люде,
Чейже мені легше буде.

Було не рубати зеленой ліщини,
Було мя не брати молодой дівчини,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чейже мені легше буде.

Було не копати під порогом ями,
Було мя не брати від рідної мами,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чейже мені легше буде.

Нехай загородять, куда нелюб ходить,
Нехай стежка буде куда любий ходить,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чейже мені легше буде.

11

В гаю зеленім раз зі мнов, ягідки він збирав,
Святу відкрив мені любов, мене ягідков звав.
Солодкий чар любовних слів, він в душу вляв мені,
Він перший раз сказав мені: „Люба, люблю тебе!"
Ой гаю, гаю, раю мій, що сталося мені,
В душі тих слів чарівний спів, звенить ми в день і в сні.
А в кожнім слові мов живе, любляче серце бє,
Немов хтось вічно кличе все „Люба, люблю тебе-"

12

В неділеньку вранці ідуть новобранці,
А мій милий чорнобривий у білій катанці (2)

Чекай милий хлопче, най припну ти рожу ”
„Не чекаю, серце моє, чекати не можу!” (2)

„Бо ті твої рожі, сльозами зрошені!...
Повідав ми тарабанчик, що ми розлучені. (2)

Але як убють мя, коби посадили
Ту червону рожу на моїй могилі. (2)

Та рожа прийметься, моя розцвитеться, —
Під зеленов муравою серце стрепенеться.” (2)

13

Гуляли. Гусли розвивались
Гули цимбали, бас ревів,
Як вихор леґіні літали,
Кружок дівчат як мак лелів.
Й мене тягли вни до гуляння . . .
„Не піду, братчики, я з вами!

Бо у кутку на цвинтарі —
Ох братчики милі!
Стоять свіжі, непорослі
Дві чорні могилі!
А там попи поховали
В неділеньку в ранці
Тихисенько без гомону
В одну новобранця,
А у другу ту дівчину
З чорними очима!...
Ви знали ї? — хатиночка
В гаю при долині?...
Обоє їх ховали
Ченці як голуби!
Ви гуляйте, а я більше
Гуляти не буду!...”

14

Забудь мене, мене забудь,
Як нам колись жевріла грудь,
Як серце рвалось колись —
Ми розійшлись.

Ми мали сльози у очах,
Як ми ішли в противний шлях,
Я плакав з горя, але ти —
З щасливости . . .

Тобі зазуля на весні,
Кувала радість, а мені
Вороння крякало сумне —
Забудь мене . . .

15

Зажурилась дівчинонька, ручки заломала;
Сіла, голову схилила, тай плакати стала.
Жадного так не любила, хоть їх було сила,
Бодай тебе, мій козаче, була не любила.
Бо я тебе полюбила серцем і душою,
Я без тебе жить не можу, гину за тобою.
Ой у полі дві тополі вітер їх хитає,
А той милий через люде мені ся кланяє.
А щож мені по тополі? ягідок не має
А щож мені по поклоні? як його не має.
Вже заросли ті стежечки мохом і травою,
Де ходили, говорили, серденько з тобою.
Де ходили, говорили, з тобою серденько,
Де ти мені обіцявся вертатись хутенько.
А тепер же не вертаєш, — мене забуваєш,
А вороги мене дражнять, що іншу кохаєш.
А вжеж тії вороженьки, правду вони кажуть,
Як приїдеш, тобі мою могилу покажуть.
І ти станеш на тій землі, де моя могила;
Тоді собі спогадаєш, кого я любила.
А я буду на тім світі тай Бога просити,
Щоби не дав тобі тут-же іншої любити.

16

За твої дівчино личенька пишні,
За твої дівчино устонька - вишні,
Віддавби любонько,
Моя голубонько
Всі свої мрії колишні.

Мила, очі твої сині,
Незабудьки при долині,
Віддавби любонько,
Моя голубонько,
Всі свої мрії колишні.

За твої дівчино чорнії брови,
За твою дівчино каплю любови,
Віддавби любонько,
Моя голубонько,
Всі свої юні розмови.

Люба, очі твої сині,
Незабудьки при долині,
Віддавби любонько,
Моя голубонько,
Всі свої юні розмови.

17

Зілля моє василеньку, зілля моє василеньку
Плекала я доглядала, до схід сонця підливала,
До схід сонця підливала, миленького виглядала
Прийшов нелюб у неділю, та позривав моє зілля
Та позривав моє зілля, для другої на весілля!

18

З тої гори високої вітер повіває,
Сивий голуб голубочок голубки шукає:
„Якаж тота голубочка, якаж вона мила?"
Не маленька, румяненька, сама чорнобрива."
„Ой прилітай сивий пташку, та мій сивий орле!
Ой хтож мене молоденьку до себе пригорне?
Ні щирости, ні милости, ні пожалування,
Чорним очам нема спання, рукам спочивання.
Ой, як маєш говорити, говори сердечно!
Як не маєш говорити, умирай конечно.
Ти умирай із вечера а я із поранку,
Кажемося положити разом в одну ямку.
Кажемося положити разом головами,
Тоді буде розмововонька хоч там межи нами.
Як зійдесь гора з горою, одна із другою,
Тоді буде розмововонька мій мили з тобою."

19

I богата я,
I вродлива я,
Та не маю собі пари,
Безталанна я!

Тяжко, тяжко в світі жить
I нікого не любить.
Оксамитові жупани,
Одинокій носить!

Полюбилась би я,
Одружилась би я,
З чорнобривим сиротою,
Та не воля моя!

Батько й мати не сплять,
На сторожі стоять,
Не пускають саму мене
У садочок гулять!

А хоч пустять, то з ним,
З препоганим старим,
З моїм нелюбом богатим,
З моїм ворогом злим!

20

Із-за гори, із-за ліса,
Вітрець повіває;
Скажи, скажи, тихий вітре,
Як ся мила має?

Чи здорова, чи весела,
Личко румяненьке?
Чи сумує, чи горює,
Чи личко бліденьке?

Бо я тужу, бо я плачу,
Сльозами вмиваюсь,
Веселої годиноньки
Вже не сподіваюсь.

Як би мені крильця мати,
Соколом злетіти, —
Тяжку тугу із серденька
При милій розбити!

Ой літавбим, ой літавбим
Що — день і що ночі,
Щоби милій у сивенькі
Надивитись очі;

Ой пішовбим, ой літавбим
Світом білесеньким,
Щоби мені натішитись
Личком румяненьким;

Ой літавбим, ой літавбим
Лісами, горами,
Щоби мені натішитись
Милими словами!...

21

Із слів моїх любко, вродилось
Багато пахучих квіток,
Зітхання мої обернулись
У хори співучих пташок.

Як що ти мене покохаєш,
Дарую всі квітки тобі,
І в вікнах твоїх соловейки
Заступлять дорогу журбі.

22

Їхав козак за Дунай, сказав: Дівчино прощай
Ти конику вороненький, неси та гуляй!
Вийшла ручки заломавши і тяженько
заплакавши:
„Як ти мене покидаєш, тільки подумай.”
„Білих ручок не ламай, ясних очей не стирай;
Мене з війни із славою к собі ожидай!”
„Не хочу я нічого, тільки тебе одного;
Ти будь здоров мій миленький, а все пропадай!”
Постій, постій мій козаче, твоя дівчинонька
плаче,
На когож ти покидаєш, тільки подумай?
Свиснув, крикнув на коня: „Оставайся здорова!
Як не згину, то вернуся через три года!”

23

Їхав козак на війноньку,
Пращав свою дівчиноньку
Пращай миленька,
Чорнобривенька,
Я йду в чужу сторононьку.

Подай дівчино хустину,
Бо як у бою загину:
Накриють очі,
Темної ночі.
Легше в могилі спочину.

Лихії люде на силу
Взяли нещасную милу, —
А серед поля
Гнеться тополя
Тай на стрілецьку могилу.

24

Козак відїзджає,
Дівчинонька плаче:
„Куда їдеш козаче?

Козаче соболю,
Возьми мене із собою,
На Україну далеку!”

„Дівчинонько мила,
Що будеш робила
На Україні далекій?”

„Буду хусти прати,
Зеленеє жито жати.
На Україні далекій.”

„Дівчинонько мила,
Що будеш ти їла,
На Україні далекій?”

„Сухий хліб з водою,
Коби милий із тобою,
На Україні далекій!”

„Дівчинонько мила,
Де будеш ти спала,
На Україні далекій?”

„В степу під вербою,
Коби милий із тобою
На Україні далекій!”

25

Колись, було, виходила в садочок зелений,
Коханая, єдиная, дівчина до мене.
Колись, було, пригортала, щиро цілувала,
Оченьками, зіроньками в душу зазирала.
А тепер садок той любий снігами покритий,
А тепер вже дівчиноньці в його не ходити.
А тепер вже мені милу тай не обіймати,
Оченьками в мою душу їй не зазирати.

26

Коло млина яворина, зацвила калина,
Навчилася в саду спати молода дівчина.

Навчилася в саду спати поміж яворами,
Бо хотіла розмовляти по межи стрільцями.

Пусти мене, моя мати, в садок погуляти,
Як запіють перші півні, йду до дому спати.

Піють півні, піють другі, курка ся кокоче,
Кличе мати вечеряти, а дочка не хоче.

„Вечеряй ти моя мати, що ти наварила,
Бо вже мені молоденькій вечеря не мила."

Коня ведуть, тіло несуть, кінь головку клонить,
За ним, за ним дівчинонька білі ручки ломить.

Коня ведуть, тіло несуть, кінь копитом креше,
За ним, за ним дівчинонька русу косу чеше.

27

Котилися вози з гори,
Поламали шпиці;
А вжеж мені не ходити
На ті вечерниці.

А вжеж мені не ходити,
Куди я ходила:
А вжеж мені не любити,
Кого я любила.

Котилися вози з гори,
На долині стали;
Кохалися, любилися,
Тепер перестали.

Кохалися, любилися
Як голубів пара;
Ой а тепер розійшлися,
Як чорная хмара.

28

Лети пташко, геть від мене
В далеку дорогу,
Скажи милій, що без неї
Вже жити не могу.

Скажи все їй, що я чую,
Бо я сам не смію,
Та й як щиро її люблю,
Вимовить не вмію.

А ти, красна і маленька
Маєш голосочок,
Дзвонить - ллється так розкішно,
Як срібний дзвіночок.

Вонаж тебе послухає
Тихенької ночі,
Може й слізонька дрібная
Скрасить її очі.

29

Летів орел понад море,
Тай став голосити,
Ой як тяжко убогому,
Богату любити.

Ні там щастя, ні там долі,
Де богаті люде,
Хто злучиться, кохаючи,
Тому гаразд буде.

30

Люблю тебе мій миленький,
Люблю щиро дуже,
І без тебе світ не милий, } 2
І про все байдуже.

Дівча, серце моє, рибко,
Щож тобі казати?

Я бажавби одну тебе
Увесь вік кохати. } 2

Не діждуться воріженьки,
Щоб нас розлучити;
Нехай краще вчаться у нас,
Як треба любити. } 2

31

Марусенька по саду ходила,
Козаченька за ручку водила,
Ягідки вона збирала,
Козаченька годувала.
Все думала, що він буде їй. (2)

Козаченьку, мене знеславляють,
Воріженьки тебе відмовляють,
І я сама теє бачу,
Не раз, не два на день плачу,
Яж думала, що ти будеш мій. (2)

Ой пощож я по воду ходила,
Козаченька вірно полюбила,
Полюбила козаченька,
Пригортала до серденька,
Все думала, що він буде мій. (2)

32

На що, на що тобі питати,
Чи я люблю тебе, чи ні . . .
О, легче серце розірвати,
Ніж знати відповідь мені.

Чи я люблю тебе, не знаю,
Спитай в ночі у срібних зір,
Весною вслухайсь в шелест гаю,
Вдивисяв даль зелених гір.

Спитай у чайки, що голосить,
Спитай у хмар, що сльози ллють,

Піди на спалені покоси,
Що в раз останній роси пють.

Спитай, бо я сказать без сили....
Я знаю тільки те, що підеш ти,
І вирита могила,
І згасло сонце золоте.

33

На що мені чорні брови?
На що карі очі?
На що літа молодії,
Веселі, дівочі?

Літа мої молодії
Марно пропадають,
Очі плачуть, чорні брови
Від вітру линяють.

Серце вяне, нудить світом,
Як пташка без волі.
На щож мені краса моя
Коли нема долі?

Тяжко мені сиротою
На сім світі жити:
Свої люде — як чужії,
Ні з ким говорити.

Нема кому розпитати,
Чого плачуть очі;
Нема кому розказати,
Чого серце хоче:

Чого серце як голубка
День і ніч воркує;
Ніхто його не питає,
Не знає, не чує.

Чужі люде не спитають,
Тай на що питати?
Нехай плаче сиротина,
Нехай літа тратить!

Плач-же серце, плачте очі,
Поки не заснули,
Голосніше, жалібніше,
Щоб вітри почули:

Щоб понесли буйнесенькі
За синеє море,
Чорнявому, зрадливому
На лютеє горе!

34

Не сон трава на могилі
В ночі процвітає:
То дівчина заручена,
Калину сажає,
І сльозами поливає,
І Господа просить:
„Пошли Боже, дощі в ночі
І дрібнії роси,
Щоб калина прийнялася,
Розпустила віти:
Може пташкою прилине
Милий з того світа.
Зовю йому кубелечко
І сама прилину,
І будемо щебетати
В купці на калині.
Будем плакать щебетати,
Тихо розмовляти,
Будем в купочці у ранці
На той світ літати."

35

Не співай по весні,
Соловейку, мені,
Сидячи у бузку на тичині,
Про щасливії дні,
Що мов наче у сні
Задля мене минулися нині.

Не багато щось їх,
Днів щасливих отсих
На свойому віку їх зазнаю;
І загра гіркий сміх
На устах враз моїх,
Як коли я ті дні нагадаю.

36

Ніжна, ніжна, мов росинка
Доторкнулась струн мені...
І мов думка невидимка
Зникла, щезла в далині.

Легше проміння ясного,
Мов легкий вітрець весни
Впав до серденька мойого
Погляд, любий чарівний.

Сон кохання, сон надії,
Тихо в серденьку бренить
І крилата, вільна мрія
За тобою вслід летить.

Шепіт степу, гомін гаю
І срібляста ночі тінь,
Сяйво сонця, втіхи раю
І небесна височінь.

Все нагадує про тебе,
Квітко люба запашна!
Ніжно вабиш ти до себе,
Мов надземная тайна.

37

„Ні, мамо, не можна нелюба любить!
Нещасная доля із нелюбом жить.
Ох, тяжко, ох важко з ним річ розмовляти,
Хай лучше буду я весь вік дівувати.”
„Хібаж ти не бачиш, яка я стара?
Мені в домовину лягати пора.

Як очі закрию, що буде з тобою?
Останешся доню ввесь вік сиротою.

А в світі якеє життя сироти?
І горе і нужду терпіти меш ти.
Я, дочку пустивши, мовляв на поталу,
Стогнать під землею як горлиця стану.

„О, мамо, голубочко, не плач, не ридай,
Готуй рушники й хусти вишивай,
Нехай за нелюбом я щастя утрачу,
Ти будеш весела, одна я заплачу!"

Гень там, на могилі, хрест божий стоїть,
Під ним рано й вечір матуся квилить:
„О, Боже, мій милий! що я наробила!
Дочку, як схотіла, із світа згубила!"

38

Ніч, яка Господи місячна, зоряна —
Ясно, хоч голки збірай;
Вийди коханая, працею струджена, —
Хоч на часочок у гай!

Лихо забудемо тут під калиною, —
І над панами я пан!
Глянь моя рибонько, срібною хвилею
Стелиться полем туман;

Став зачарований, промінням всипаний,
Чи загадався, чи спить;
Ген на стрункій та високій осочині
Листя пестливо тремтить.

Небо глибоке засіяне зорями —
Що то за божа краса!
Зірки в горі миготять над тополями —
Так одбиває роса.

Ти не лякайся, що свої ніженьки
Вмочиш в прозору росу,
Яж тебе, любая аж до хатиноньки
Сам на руках однесу.

Та не лякайся, що змерзнеш лебеденько,
Тепло — ні вітру, ні хмар;
Я пригорну тебе до свого серденька
А вонож, палке як жар!

39

Ой дівчино, дівчинонько,
Як я тебе покохав,
Я до тебе рано й вечір
Тверду стежку видоптав.

Допчи, допчи милий хлопче,
Допчи стежечку тверду,
А я на тій твердій стежці,
Клен деревце посаджу.

Рости, рости клен деревце,
Ген у гору високо,
Поховали миленького
В сиру землю глибоко.

40

Ой зелений маю, маю,
Тай зелений гаю,
А я бідний сиротина
Дівчину кохаю.

Ой кохаю сині очі
Та чорняві брови,
Рученята біленькії,
Личко калинове.

Ой не тобі соколоньку
Ластівку гонити,
Ой не тобі сиротині
Богачку любити.

Хотяй сокіл ластівоньки
Ніколи не зловить,
То бідному полюбити
Ніхто не зборонить.

41

Ой! зійди, зійди, ти зіронько та вечірная,
Ой! вийди, вийди, дівчинонько моя вірная!

Рада-б зірка зійти, чорна хмара тай виступає,
Рада-б дівка вийти, та матуся її не пускає.

Ой зірочка зійшла, усе поле тай освітила,
А дівчина вийшла, козаченька тай звеселила.

Ой ти, козаче, ти хрещатий барвіночку!
Хто-ж тобі постеле у дорозі та постілочку?

Ой стелиться мені широкий лист та бурковина,
А під голови голубая та жупанина.

Ой і через межу зелений горошок постелився,
Козак до дівчини ворогами та поклонився;

Ой і поклоніться ви, ой добрії люде;
Нехай моїй милій там легонько буде,

Ох і поклоніться ви, дівчині небозі
А що мені добре в далекій дорозі.

Ой ти козаче що ти думаєш, — гадаєш?
Чому не женишся, собі пари не шукаєш?

Ой і як мені пароньки шукати,
Та не велить мати тебе, дівчино брати.

Та не велить мати тебе, дівчино брати,
Та велить мені мати, де чотири воли брати.

Де чотири воли і два коники в дишлі, —
А як же її любити, коли не до мислі?

42

Ой на гору козак воду носить,
Дівчинонька козаченька просить:
Козаченьку мій соболю
Візьмиж мене ти з собою,
Помандрую я з тобою; (2)

Не самаж я по садочку ходила,
Козаченька за рученьку водила,
Цілувала, милувала, —
До серденька пригортала, —
Яж думала, що він буде мій. (2)

Козаченьку, розрадонько ти моя!
Кажуть люде, що не буду я твоя...
Кажуть люде, сама бачу, —
Не раз — не два на день плачу:
Яж думала, що ти будеш мій. (2)

43

Ой не відтіль вітер віє, відкіль мені треба;
Виглядаю миленького з під чужого неба.
Скажіть зірки, скажіть, ясні, де він проживає?
Серце хоче вість подати, та куди — не знає.

Коли вірно мене любить, то йому приснюся;
Хоть і сонний, угадає, як за ним журюся.
Скажіть зірки, скажіть, ясні, де він проживає?
Серце хоче вість подати, та куди — не знає.

Нехай нашу любов згада, наше милування;
Нехай має в чужій землі добре поживання.
Скажіть зірки, скажіть, ясні, де він проживає?
Серце хоче вість подати, та куди — не знає.

44

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полі,
Та не дав мені Бог,
Ані щастя, ні долі.
Тільки дав мені Бог
Красу, карі очі,
Тай ті виплакала
В самотині дівочій.
Ані братчика я,
Ні сестрички не знала:
Між чужими зросла,

Та вже й вянути стала.
Деж дружина моя,
Де ви, добрії люде?
Їх нема — я сама,
А дружини й не буде!...

45

Ой скрипливі воротонька,
Тяжко їх заперти!
Голосная обмовонька, —
Від слави не вмерти.

А я тії воротонька
Засувом засуну,
А щоб в голос не скрипіли.
Й рукою не труну.

А я тую обмовоньку
Обійду без слова;
Наговоряться обмовні,
Вкучиться обмова.

Я в скрипливі воротонька
Не піду, не піду,
Хоч сам на сам сяду в хаті
До свого обіду.

46

„Ой ти дівчино горда і пишна,
Чом ти до мене з вечора не вийшла,

„Ой як я маю з вечора ходити,
Коли нас будуть вороги судити."

„Ой нехай судять, так як розуміють,
Прийде тай годинонько, та і поніміють."

Ой ти дівчино мислями блудиш,
Сама не знаєш, кого ти любиш.

Ой ти дівчино, червона калино,
Мені на світі без тебе не мило;

Ти мені люба, ти мені мила,
Ти моє серденько розвеселила."

Не суш ти мені мою головочку;
Не суш ти мені мою головочку.

Заказав отець, заказала мати,
Щоби з тобою тай розмовляти."

47

Ой ти дівчино з горіха зерня,
Чом твоє серденько колюче терня?
Чом твої устонька тиха молитва,
А твоє слово остре як бритва?
Чом твої очі сяють тим чаром,
Що то запалює серця пожаром?
Ох тії очі темніші ночі,
Хто в них задивиться й сонця не хоче.
І чом твій усміх для мене скрута,
Серце бентежить як буря люта?
Ой ти дівчино, ти моя зоре!
Ти мої радощі, ти моє горе!
Тебе видячи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу.

48

Ой у полі озеречко,
Там плавало відеречко;
Соснові клепки, дубове денце } 2
Не цураймося серце.

Бо як будем цуратися,
Будуть люде сміятися;
Хоч покохаймось, а хоч покумаймось, } 2
Тільки, серце, не цураймось.

Не раз, не два під вербою
Стояв козак із журбою:
„Вийди дівчино, вийди рибчино } 2
Поговоримо з собою."

„Ой радаб я тай виходити
Із тобою говорити;
Лежить нелюб на правій рученці, } 2
Боюся його збудити.”

„Ой дівчино моя люба,
Відвернися від нелюба,
Тай буду стріляти, тай буду лучати, } 2
Під зеленого дуба.”

„А ти нелюба не згубиш
А мене життя погубиш;
Сідлай коня з'їжджай з двора, } 2
Ти не мій — я не твоя.”

Козак коника сідлає,
До коника промовляє:
„Біжи коню, біжи ворон, } 2
Аж до тихого Дунаю!”

49

Ой у саду на вишеньці
Соловейко щебетав,
Під вишнею козаченько
Дівчиноньку улещав:
„Не йди мила за другого,
Пожди мене молодого.”
Дівчинонька гірко плаче,
Соловейко все те баче,
Та щебече: тьох! тьох! тьох!
Тьох! тьох! тьох! тьох! тьох! тьох!

50

Ой шумить, шумить та дібровонька
Негодоньку віщує,

Ай чомуж, чому молодий стрілець
Та дома не ночує?

Ой шумить, шумить, та дібровонька
Чи не буря надходить?

Молодий стрілець до дівчиноньки
    На розмовоньку ходить.

„Дівчино, рибчино, подайже ручину,
    Подай-же другу, най поцілую,
Білую рученьку, устонька гожі, як тії рожі
    Поцілуй в серце біль заворожить.”

„І ручку подалаб
І поцілувалаб
Та ну-ж хто чатує
Поцілуй вчує!
Піде обмовонька зараз лукава
    Піде неслава.

Щож би матуся
    На це сказала?”
„Кохана! Сплять люде,
Хтож слухати буде?
Заснула й калина
Ген коло тина!
Ще соловейко лиш милу розважить
    І спати ляже;
Він хоть почує,
    То не розкаже.”

„Дам руку на хвилю,
Та уст не нахилю,
Боюся погуби
Мій ти голубе!
Видная ніченька козаче,
    Ще хто побачить;

Хтож сиротині
    Таке пробачить?”
„Не бійся миленька,
Хоч нічка видненька
І місяць хоч світить
Він не помітить!
Яснії зіроньки лягають спати
    Хтож буде знати?
Дайже устонька
    Поцілувати!”

51

Отсе тая стежечка,
Де дівчина йшла,
Що з мойого сердечка
Щастя унесла.

Ось туди пішла вона
Та гуляючи,
З іншим своїм любчиком
Розмовляючи.

За її слідами я
Мов безумний біг,
Цілував з сльозами я
Пил із її ніг.

Наче потопаючий
Стебелиночку,
Зір мій вид її ловив
На хвилиночку.

І мов нурок перли ті
На морському дні,
Скватно так мій слух ловив
Всі слова її.

Отсе тая стежечка
Ізвивається,
А у мене серденько
Розривається.

Залягло на дні його
Те важке чуття:
Тут на віки згублений
Змисл твого буття.

Все що найдорозшеє,
Найулюблене,
Чим душа жива була,
Тут загублене.

Чим душа жива була,
Чим пишалася . . .
Отсе тая стежечка.
Щоб запалася!

52

Пиймо друзі, грай музика, нам вже все одно,
Бо правдиве тільки в світі музика й вино.

Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітку весну, він її кохав.
І кохав її і любив її,
В своїх думах, в своїх мріях золотив її.
Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітки весну, він її кохав.

Та занялось раз небо від гармат,
В боротьбі страшній йшов на брата брат.
І стрілець ішов, як пристало всім,
Та постріленний, побитий повернувся в дім.
Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітки весну, він її кохав.

Нім до матінки рідної прийшов,
Перше дівчину свою віднайшов.
Та як стрінув лиш мрію своїх мрій,
То жостоке впало слово: „Ти тепер не мій.”
Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітки весну, він її кохав.

Пиймо друзі, грай музика, нам вже все одно,
Бо правдиве тільки в світі музика й вино.

53

Під дубиною, під зеленою,
Сидів голубчик з голубиною.

Цілувалися, милувалися,
Сизими крилами обіймалися.

Зважився сокіл з близької хати,
Голубка вбити, голубку взяти.

Завів її він за бистру річку,
Сиплють голубці яру пшеничку.

„Не хочу їсти, не хочу пити,
Нема голубка, нема з ким жити!”

„Ой єсть у мене двайцять голубів,
Вибирай собі, котрий ти любий!"

„Та найже буде двайцять чотири,
Нема такого, як був мій милий!"

54

Повій вітре, на Україну,
Де покинув я дівчину,
Де покинув карі очі . . .
Повій вітре, з полуночі.

Між горами там долина,
В тій долині є хатина;
А в хатині дівчинонька,
Дівчинонька, голубонька.

Повій, вітре, до схід сонця,
До схід сонця край віконця;
Край віконця постіль біла,
Постіль біла, дівка мила.

Нахилися тишком — нишком,
Над румяним, білим личком,
Над тим личком нахилися,
Чи спить мила, подивися.

Чи спить вона, чи збудилась,
Спитай її з ким любилась;
З ким любилась і кохалась
І любити присягалась.

Як забється в ній серденько,
Як зітхне вона тяженько,
Як заплачуть карі очі,
Вертай, вітре, опівночі!

Колиж мила позабула
Та другого пригорнула
То розвійся по долині
Й не вертайся з України.

55

Понад мій двір, ворітонька
Голубка летіла;
Не дав мене мій батенько,
За кого хотіла.

Та дав мене мій батенько,
Та за воєводу!
У чужий край, сторононьку,
Далеко від роду.

Ой вирву я з рожі цвітку,
Тай пущу на воду:
„Плини, плини з рожі цвітко,
Аж до мого роду.”

Плила, плила з рожі цвітка
Тай стала крутитись;
Вийшла мати воду брати,
Тай стала журитись.

„Ой десь моя ти, донечко,
В недузі лежала:
Ой, що твоя з рожі цвітка
На воді зівяла.”

— „Не лежала моя цвітка
Ні дня ні години:
Попалася в лихі руки,
Невірній дружині!”

56

Понад тими гороньками
Сходить місяць з зіроньками,
А ще висше підлітає } 2
Сивий сокіл з вірлоньками. }

Ой летить же він, летить
Тай крилоньками блудить,
Ой як тяжко на серденьку, } 2
Як хто кого вірно любить. }

57

Пращай дівчино, бо я вже йду, (2)
Благослови мене на війну. (2)

Ударить куля і грудь пробє (2)
Згадай мене, дівча моє. (2)

Пращай мені, пращай, пращай (2)
Іду у бій за рідний край. (2)

Летіла куля понад гору (2)
Тай ударила у грудь мою. (2)

Потекла кровця річенькою (2)
Аж до тихого Дунаю. (2)

В тихім Дунаю чиста вода, (2)
Вже мого хлопця в світі нема. (2)

58

Розвивайся ти дубочку,
На чотири листи;
Любив козак три дівчині,
Та не мав користи.

Одна в літку заміж вийшла,
А друга в мясниці;
А третяя, чорнявая
Пішла у черниці.

59

Рожевий квіте, рожевий квіте,
Чогож ти опадаєш?
Дівчино моя, мій милий світе
Чому мене кидаєш?

Не радаб рожа, не радаб рожа,
Рожевий лист ронити,
Так воля божа, судьба ворожа
Її не відмінити.

Вітри повіють, листки розвіють
І понесуть світами;
Уста деміють, гадки трухліють
Скінчилось всьо між нами.

60

Сивий коню, сивий коню,
Що ти задумався?
Нема тої дівчиноньки,
Що я в ній кохався.

Сивий коню, сивий коню,
Наїжся оброку;
За дівчиною поїдем,
У пущу глибоку.

Бігай коню, бігай коню,
Бо вже вечоріє;
Ой там світить моя мила,
Де з ліса зоріє.

Виджу милу, виджу любу,
Дивиться в віконце,
Хоть як темно, хоть невидно
Світиться як сонце.

61

Сидить голуб на березі,
Голубка на кладці,
Скажи мені моє серце
Що маєш на гадці?

Ой ти мені обіцяв
Любити як душу,
Тепер мене покидаєш,
Я плакати мушу.

Будь щасливий та і з тою,
Котрую кохаєш,
Понад мене вірнішої
На світі не маєш.

Буду Бога я просити,
Щоб ти був щасливий,
Чи зі мною, чи з другою,
Во вік мені милий.

Як не хочеш моє серце,
Дружиною бути,
То дай мені таке зілля,
Щоб тебе забути.

„О єсть в мене таке зілля,
Близько перелазу,
Як дам тобі напитися,
Забудеш відразу.”

„Буду пити через силу —
Каплі не опущу:
Тоді я тебе забуду
Як очі заплющу.”

62

Стелися барвінку, низенько,
Присунься козаче, близько, близенько . . .
Ой мати, мати, мати, час мене заміж,
Час мене заміж дати!

Віддай мене за такого,
Що не має вуса —
Він на мене заморгає,
А я засміюся!

Стелися барвінку ще нижче,
Присунься козаче ближче, ще ближче . . .
Ще ближче ще, ще, ще ближче
Присунься ще ближче.

Ой, ти, доню уродлива,
Ой, ти доню чорнобрива!
Моя доню, доню, доню,
Жаль мені за тобою.

63

Там на горі сніг біленький,
Десь поїхав мій миленький,
Десь поїхав, я не знаю, } 2
Серце з жалю завмірає.

Поки тебе не зазнала,
Спокійненько нічку спала,
А тепер я нишком плачу, } 2
Поки тебе не побачу.

64

Тече річка невеличка
З вишневого саду,
Кличе козак дівчиноньку
Собі на пораду.

„Порадь мені дівчинонько
Що маю діяти,
Ой чи мені женитися,
Чи на тебе ждати?"

„Ой я тобі козаченьку,
Раджу і не раджу;
Я з тобою розмовляю,
На другого гляджу."

„Бодай тебе дівчинонько,
З твоєю радою,
Я до тебе з щирим серцем,
А ти з неправдою.

Бодайже ти дівчинонько,
Тоді заміж вийшла,
Як у полі край дороги,
Рута мята зійшла!

Бодай тебе дівчинонько,
Сім літ дідько тріпав,
Така нічка невидная,
Я до тебе сліпав."

65

Тихо, тихо дівка косу чеше,
Що начеше, то на Дунай несе.
„Пливи, косо, пливи за водою,
А я піду у слід за тобою.”

В темнім лузі явір зелененький,
Під явором коник вороненький,
Під явором коник вороненький . . .
На конику козак молоденький.

Сидить собі та в гуслонька грає,
Струна к струні з тиха промовляє:
„Нема впину вдовиному сину,
Що звів з ума молоду дівчину.”

66

У гаю, гаю,
Вітру не має,
Місяць високо,
Зіроньки сяють.

Вийди серденько,
Я виглядаю,
Хоч на годину,
Моя рибчино!

Виглянь голубко,
Та поворкуєм,
Та посумуєм:
Бо я далеко
Цю ніч мандрую.

Вигляньже пташко,
Моє серденько,
Поки близенько,
Та поворкуєм . . .
Ох, тяжко, важко!

67

Цвіти ще трохи, цвіти ще трохи, зелений мій
васильку,
Люби, ще, мила, як раз любила, хоч хвильку,
хоч хвильку . . .

Не хочеш більше, не хочеш більше, васильку,
розцвітатись,
Не любиш мила, бо ти рішила, розстатись,
розстатись . . .

Зісхни васильку, зісхни васильку, і з бурею
розвійся;
Гей! болить рана, моя кохана, не смійся, не
смійся!

68

Чого-ж вода каламутна? Чи не филя збила?
Чого-ж то я сумна тепер? Чи не мати била?
Мене мати та не била, самі сльози лються,
Від милого людий нема, від нелюба шлються.
Прийди милий подивися, яку терплю муку,
Хоч ти в серці, та від тебе беруть мою руку.
Спіши милий! Спаси мене від злої напасти!
Коли буду за нелюбом, то мушу пропасти.

69

„Чомусь не прийшов, як місяць зійшов,
Як я тебе виглядала?
Чи коня не мав, дороги не знав,
Чи мати не позволяла?"

„А я коня мав, доріженьку знав,
І мати не спиняла,
Молодша сестра, вона ще мала,
Сіделечко сховала."

„Не йди братіку, не йди рідний мій,
До тієї дівчиноньки,
Не вміє вона шити, вишивати,
Лиш хороше співати."

„Та нехай вона і буде така,
Як ти, сестро, сказала;
Вже вона мені, як до рани лік,
До серденька припала."

70

Чорна хмара з над діброви
Простелилась по Дунай,
Жду тебе я чорнобрива,
Підем, серце, в рідний край.
Ластівко моя прекрасна,
Серцю радісний цей час,
Ти на вік моя кохана,
Смерть одна розлучить нас.

71

Шумить, гуде дібровонька, } 2
Плаче тужить дівчинонька.

Плаче, тужить тай ридає, } 2
На битий шлях споглядає.

Битим шляхом козаки йдуть } 2
Вороного коня ведуть.

А я гляну, подумаю, } 2
Перебіжу, поспитаю:

„Ой ти коню вороненький } 2
Деж подівся мій миленький?

Ой ти коню сивогривий, } 2
Скажи мені де мій милий?"

Ох твій милий в степу лежить, } 2
Холодної води просить.

До керниці нахилився, } 2
За серденько ухопивс:.

Ой твій милий ранен лежить } 2
В правій руці шаблю держить.

В лівій руці воду має } 2
На серденько поливає.

На серденько поливає } 2
З товаришем розмовляє.

„Товаришу, рідний брате } 2
Не дай мені погибати.

Не дай мені погибати, } 2
До миленької дай знати.

Нехай вона віддається, } 2
Вона мене не діждеться.

А як її добре буде } 2
Хай за мене позабуде.”

72

Щебетушко ти миленька,
За горбок лети,
І дівчині щебетанням
Оттаке скажи:

„Тебе любить щирим серцем,
Гине за тобою,
Як пташина та без пари
Хлопець за рікою.”

Тихий вітре понесися,
Де хатка мала,
І скажи, як появиться
Любка молода:

„За тобою чорнобрива
Хлопець ниє, мре —
Ти для нього на сім світі,
Щастя, доля, все.”

Ти потічку бистроструйний,
Мій поклін візьми,
І дівчині чорнобривій,
Шумом так скажи:

„Тисячу поклонів щирих
Хлопець шле тобі,
Ти для него промінь ясний,
Сонічко в зимі."

73

Як би знала, що мя возьме
Хлопець чорнобривий,
Тоби пряла тонесенько,
Отсей лен шовковий.

І ширинку йому вткалаб,
Злотом вишивала,
І його до серця мого,
Тисла пригортала.

Як би знала, що з нелюбом
Під вінець я стану,
То з кропиви я сорочку,
Вшилаби погану.

Щоб від мене на три милі,
Утікав світами!
Приверни ми Боже хлопця
З чорними бровами!

74

Як би мені черевики,
То пішлаб я на музики...
Горенько моє!
Черевиків я не маю,
А музика грає, грає,
Жалю завдає!

Ой піду я боса полем,
Пошукаю свою долю:
Долечко моя!
Глянь на мене чорнобриву,
Моя доле неправдива,
Безталання я!

Дівчаточка на музиках
У червоних черевиках —
Я світом нуджу . . .
Без розкоші без любови,
Зношу свої чорні брови,
У наймах зношу!...

75

Як почуєш в ночі, край твойого вікна,
Що щось плаче і хлипає важко,
Не трівожся зовсім, не збавляй собі сна,
Не дивися в той бій, моя пташко!

Це не є сирота, що без мами блука
Не голодний жебрак моя зірко,
Це розпука моя, невтишима тоска,
Це любов моя плаче так гірко.

76

Бодайся той когут знудив,
Що мене так рано збудив,
Малая нічка, мала,
Я ще ся не виспала.

Причини Боже ночі
На мої чорні очі,
Причини ще й другую,
На мене молодую.

Казала мені мати
Зелене жито жати,
А я жита не жала,
В бороздонці лежала.

Казала мені мати,
З хлопцем погуляти,
Погуляй собі доню,
Я тобі не бороню.

А я собі гуляю,
Як рибка по Дунаю,
Як рибка з окунцями,
З молодими хлопцями.

Стояла на колодці,
Моргала на молодці,
З гаю молодці з гаю,
Чорні я очі маю.

Бери їх лихо з ними,
Дармо ти дуриш ними,
Коби ти не дурила,
Давноб ти моя була.

Стояла при Дунаю,
І так собі думаю,
Чи жити, чи не жити,
Чи старого любити.

77

Взяв би я бандуру,
Тай заграв що знав,
Полюбив я з дуру,
Сам бандурою став.

Кажуть мені люде,
Що я учинив,
Нащо я дівчину
Вірно полюбив.

А все через очі,
Коби я їх мав,
Бувби я щасливий,
І журби не знав.

А все через очі,
Коби я їх мав,
За ті карі очі,
Серце б, душу лав.

78

Добривечір, дівчино! Куди йдеш?
Скажи мені правдоньку, де живеш?
Чи тож би я розуму не мала,
Щоб я тобі правдоньку сказала?

Добривечір, дівчино! Чия ти?
Чи вийдеш ти на вулицю гуляти?
Не питайся козаченьку, чия я,
Як вийдеш ти на вулицю, вийду й я.

Дівчинонько, серденько, куди йдеш?
Скажи таки правдоньку, де живеш?
Оттам моя хатонька край води
З високого дерева лободи.

79

„Змарнів я, счорнів я,
По горах ходячи,
За тобою Марусенько,
Талярі носячи!"

„Не марній, не чорній,
Не ходи за мною,
Ти не будеш моїм мужем,
Я тобі жоною!

Не марній, не чорній,
Не трать свої гроші,
Я за тебе не піду,
Бо ти не хороший!"

80

Козак коня напував,
Дзюба воду брала,
Козак собі заспівав, } 2
Дзюба заплакала. }

Не плач Дзюбо, не плач любо,
Поки я з тобою,
Як поїду на Україну } 2
Заплачеш за мною.

Не плач Дзюбо моя любо,
Не буду я бити,
Пристала ти до серденька, } 2
Буду в-вік любити.

Пристала ти моя мила,
До мого серденька,
Та як тая суха кора, } 2
Та до деревенька.

Як же Дзюбу не любити,
Коли Дзюба ладна,
А на Дзюбі коралики, } 2
Хусточка єдвабна.

81

Коли любиш, люби дуже,
А не любиш, не жартуй-же,
Не завдавай серцю туги: —
Не візьмеш ти, візьме другий.

А не другий,—візьме третий,
А не третий,—то четвертий;
Не четвертий,—візьме пятий,
Кращий тебе, ще—й багатий!

82

Моя хатина, коло криниці,
Прийди козаче, на вечерниці.
Моя хатина сніпками шита,
Прийди козаче, хоч буду бита.
Хоч буду бита, знаю за кого,
За козаченька, за молодого.

83

Над беріжком стояла, стояла, —
Білі ніженьки вмивала, вмивала:
„Ніженьки мої білі, білі —
Комуж будете милі, милі?”

„Не тішся дівча на білі ніжки,
Бо підем завтра в ліс на орішки.”
„Мої ніженьки білі як гуся,
Хоч на орісі не засмолюся.”

„Що твоя ніжка біла лебідка,
В темну ніченьку не буде видко,
Пошлиж нам Боже на темні ночі,
Для тебе й мене совині очі.”

84

Ніхто не винен, тільки я,
Тільки я, тільки я,
Що полюбила гільтая,
Гільтая, гільтая.
Гільтай не робить, тільки пє,
Тільки пє, тільки пє,
Прийде до дому, жінку бє,
Жінку бє, жінку бє.
Є у сусіда гарний син,
Гарний син, гарний син.
Дуже хороший вражий син,
Вражий син, вражий син.
Личко біленьке, хоч малюй,
Хоч малюй, хоч малюй.
Губки румяні, хоч цілуй,
Хоч цілуй, хоч цілуй.
Очі чорненькі, хоч дивись,
Хоч дивись, хоч дивись.
Хлопець — до серця, хоч тулись,
Хоч тулись, хоч тулись.

85

Одна гора високая,
А другая низька, —
Одна мила далекая,
А другая близька.

У цієї близенької,
Воли та корови,
А в тієї далекої,
Та чорнії брови.

У цієї близенької,
Рушник на кілочку,
А в тієї далекої,
Брови на шнурочку.

Ой я тую, близенькую,
Людям подарую,
А до тої далекої,
Пішки помандрую.

86

Ой була я собі гарна,
На білому личку,
Бо матуся доглядала
Як перепеличку.

Ой була я собі гарна,
А тепер зітхаю,
Бо матуся догадалась,
Кого я кохаю.

Ой кохаю козаченька,
Красшого над зорю,
А матуся мене лає,
Що я з ним говорю.

87

Ой важу я, важу на дівчину вражу;
Мене мати не пускає, я віконечком влажу.

Через греблю стежечка, нема мого сердечка;
Кличу, гучу, не чує, нехай здоров ночує!

Через греблю стежечка, нема мого сердечка,
Кличу, кличу та не йде, нехай же він пропаде!

88

Ой гіля, гіля,
Гусоньки на став;
Добривечір, дівчино,
Бо я ще не спав.

Ой не спав, не спав,
І не буду спати,
Дай же мені дівчино,
Повечеряти.

Я не топила,
Я не варила;
На білу постеленьку
Спать положилась.

Ой Боже, Боже,
Який я вдався,
Брив через річеньку
Тай не вмивався.

Ой вернуся
Тай умиюся,
На свою дівчину
Ще раз подивлюся.

Ой не вертайся
І не вмивайся
Ти мені, серденько,
І так сподобався!

89

Ой! дівчина горлиця,
До козака горнеться,
А козак, як орел, } 2
Як побачив, так і вмер.

А цур же тій горлиці,
Коли лихо коїться;
Краще мила така — } 2
Звеселить козака.

Ой дівчата, зрадоньки,
Нема у вас правдоньки.
А у тій чарині, } 2
Уся правда на дні!

90

Ой казала мені мати
І приказувала,
Щоб я хлопців у садочок
Не принаджувала,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Не принаджувала.

Посилала мене мати
До криниченьки,
Принесиже, моя доню,
Та водиченьки,
Ой, мамо, мамо, мамо—
Та водиченьки,

Ой пішла я до ставочка
Забарилася,
На козака молодого
Задивилася,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Задивилася.

Розмовляла з козаченьком
Цілу ніченьку,
Ой помяла фартушину,

Тай новісеньку,
    Ой, мамо, мамо, мамо —
    Тай новісеньку.

Ждала мене моя мати
Не діждалася,
А я собі у ставочку
Полоскалася,
    Ой, мамо, мамо, мамо —
    Полоскалася.

91

Ой кум до куми залицявся,
Конопельки виорати обіцявся.
Як орав, так орав,
Так до куми казав:
„Ти кума, ти душа,
Кругом кума хороша!
Кумцьо моя, голубцьо моя
Хтоб тобі помагав, як би не я.”

92

Ой на дворі метелиця,
Чому старий не, жениться?
На що йому женитися,
Є у нього любка,
Є у нього сусідонька,
Сизая голубка.
Метелицю замітає,
Сусідоньку пригортає,
Пригортає обнимає
Як голубка крильця,
Старий губи закопилив,
Голубонько серце.

93

Ой не стій під вікном,
Не махай рукавом,
Бо як буду мати час,
Сама вийду до вас.

Ой, чи це той Микита,
Що з вильотами свита?
Під віконцем зігнувся —
Чи не вийде Маруся?...

І Маруся виходить
І орішки виносить . . .
Чи орішки кусати,
Чи Марусю цілувати?

94

Ой під вишнею,
Під черешнею,
Стояв старий з молодою
Як із ягодою.

І просилася,
І молилася:
„Пусти мене старий діду,
Я гуляти піду.”

„І сам не піду,
Тебе не пущу;
Бо ти мене зрадиш, зрадиш,
Покинути схочеш.”

„Хоть наважишся,
Хоть напрешся,
Як я схочу то і піду
І гуляти буду.”

„Ой не йди голубко,
Не йди, моя любко,
За то тобі куплю хатку
При ній сіножатку.

А до того ставок
І близенько млинок,
А над ставком горбок,
І вишневий садок.”

„Не хочу я хатки
Ані сіножатки,
Ні ставка, ні млинка,
Ні вишневого садка.

Чи не бувби то гріх,
І для людей усіх сміх,
Так прожити вік з тобою
Бувши молодою.

Ти старий дідуга
І зогнувся як дуга,
Тобі стару було брати
А не мені вік вязати.”

95

Ой пішлаб я на музики
Коб дав батько пятака,
Закрутиласьби на віки
Та вдарилаб тропака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Мабуть моя ненька мила,
Замолоду як мак цвила.
Мабуть вводу все гляділа,
Гарну-ж доню сповила.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

На все село мене знають,
Кажуть інша не така,
В танець хлопці вибірають,
Бо люблю я тропака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Чи на толоку звербують,
До всего я придалась,
Хлопці з другими жартують,
А від мене знають зась.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Ой пішлаб я на музики,
Та вдарилаб тропака,
Покохалаб я на віки,
Молодого козака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Бо хто щиру правду любить
Скаже: кожна з нас така,
Коли козак приголубить,
Серце бється тропака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Нехай собі лає ненька,
Не великий мені страх,
Колиб вснула лиш старенька,
То я нишком шмиг на шлях.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

96

Ой, Потапе, Потапе,
Який ти ледащо:
Ведуть тебе до пана } 2
Сам не знаєш за що! }

Тоді будеш знати,
Як будуть карати —
І на руки, і на ноги } 2
Диби закладати. }

Ой на руки диби,
На ноги дибиці:
Оцеж тобі Потапе, } 2
Гарні молодиці! }

На вулиці не була:
Конопельки терла;
Не бачила Потапа, } 2
А таки не вмерла! }

Не бачила Потапа
І журби чорт має:
Нехай же він, волоцюга, } 2
До двох не хожає! }

97

Ой там за Дунаєм, там за тихим Дунаєм,
Молодець гуляє, молодець гуляє.

Молодець гуляє, він кричить, гукає:
„Подай перевозу, подай перевозу!

Подай перевозу, най перевезуся,
На свою Вкраїну хоч раз подивлюся.

Не так на Вкраїну, не так на Вкраїну,
Як на ту дівчину, як на ту дівчину."

98

Ой, ти милий не журись, не сварись,
Глянь на мене подивись, подивись!

А я така молода, молода,
Коло мене втіхонька не біда!

Я милому догоджу, догоджу,
Борщу й каші положу, положу,

А в макітру пирогів, пирогів,
Щоб мій милий тільки їв, тільки їв.

99

Ой у саду, саду, саду,
Гуляли кокошки:
Чорнявая, білявая,
Дзюбатая трошки.

Хоч я і дзюбата,
Таки-ж бо я пишна
Сватай мене серце,
Яб за тебе вийшла.

Яб за тебе милий вийшла,
Яб тебе любила,
Ой яб тобі що суботи
Кучерики змила.

Кучерики змила,
Та ще розчесала;
Ой яб тебе серце
Ще й поцілувала.

100

Ой учора орав і сьогодня орав,
Гей! Хтож тобі моє серденько
Воли поганяв.

Поганяла мені та дівчина моя
Чорнявая, чорнобривая,
Галочка моя!

І учора косив, і сьогодня косив,
Гей! Хтож тобі, моє серденько,
Обідать носив?

Приносила мені та дівчина моя,
Чорнявая, чорнобривая,
Галочка моя!

101

Ой чия то черешенька
Ой чия то вишня,
Ой чия то дівчинонька
На вулицю вийшла?

Ковалева черешенька,
Ковалева вишня,
Ковалева дівчинонька
На вулицю вийшла.

„По дорозі жучок, жучок
По дорозі чорний,
Подивися дівчинонько,
Який я моторний.

Ой який же я моторний
Та до кого вдався,
Якби мала грошей скриню,
Тоб я женихався."

„По дорозі галка,
По дорозі чорна;
Подивися козаченьку,
Яка я моторна.

Яка я моторна,
Гнучка, чорнобрива!
Як побачиш аж заплачеш,
Що я вередлива."

102

Ой чогож ти зажурився
Стрільче молодий?
Чом зітхання вилітають
Із твоїх грудей?

Чи дівчину полюбив?
Чи калитку загубив?
Чи на вправах пан отаман
Був на тебе злий?

„Ні на вправах пан отаман
Мене не сварив,
Ні калитки дорогої
Я не загубив.

Тільки собі на біду
Дівчиноньку молоду
Безнадійно, але вірно,
Щиро полюбив."

„Не журися молод стрільче,
Бо жура зведе!
Друг для друга добру раду
Завсігди найде!

Очком бочком заверни,
Острогами подзвони,
А за місяць дівчинонька
Вже буде твоя!"

Ой послухав тої ради
Січовий стрілець,
Своїй журі безконечній
Він зробив кінець.

Очком - бочком завертав,
Обіймав і цілував,
А — . . . дівчиноньку
Повів під вінець.

103

Очерет лугом гуде,
Сова лужком броде,
Розстеляє свої крильця,
Виглядає чорнобривця.

Чорнобривець іде,
На добрийдень несе:
„Ой добрийдень моя мила.
Моя мила чорнобрива!

Бо ти мила моя,
Бо ти люба моя,
Бо я люблю тебе,
Чи підеш за мене?

„Я не мила твоя,
Я не люба твоя,
Я не люблю тебе
І не піду за тебе!"

В тебе стан як у баби,
В тебе очі як у жаби,
В тебе вус як у рака,
Ти не добрий як собака.

Ти тонкий і високий,
І без носа, кривобокий,
І без верхної губи,
Як цілуєш видно зуби."

„Чи я мамцю, недоріс?
Чи я мамцю переріс?
Чи не зрублена хата,
Що не люблять мя дівчата?"

104

Чи є в світі краща зірка,
Як моя кохана Ірка?
Чи є в світі де царівна,
Щоб була така чарівна?

Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

Чи є в горах красна цвітка,
Як Ірчанова сусідка?
Чи є в раю де дзвіночок,
Як сусідки голосочок?
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

Поцілує як ангелик,
Затанцює як метелик;
Приголубить як голубка,
Але тільки свого любка.
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

В неї очі морські хвилі,
Їм опертися не в силі;
В неї вії шовковії,
Як прижмурить, серце мліє!
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

В неї коси золотисті,
Як на сонці води чисті,
В неї устонька коралі...
І... так далі, і так далі...
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

105

Чи є в світі молодиця,
Як та Гандзя білолиця?
Ох, скажіте, добрі люде,
Що зо мною тепер буде?

Гандзя душка, Гандзя любка,
Гандзя мила, як голубка.
Гандзя рибка, Гандзя птичка,
Гандзя цяця молодичка.

Гандзю моя, Гандзю мила,
Чи ти мене напоїла:
Чи любиством, чи чарами,
Чи солодкими словами?

Важкаж моя, гірка доля,
Знать, такая божа воля,
Щоб ніченьки я не спав,
За тобою пропадав.

Чи я мало сходив світу,
Чи я мало бачив цвіту,
Чом калина найкрасніша,
Чому Гандзя наймиліша?

Як на мене щиро гляне,
А як стане щебетати,
Серце моє як цвіт вяне,
Сам не знаю, що діяти.

Деж ти, Гандзю вродилася,
Деж ти чарів навчилася,
Що як глянеш ти очима,
Я заплачу як дитина.

Гандзю серце молодичко,
Якеж твоє гарне личко
І губоньки, і ченьки,
І ніженьки, і рученьки.

Гандзю, любко не цурайся,
Та на божу волю здайся;
Пригорнись до серця мого
Та не зважай ні на кого.

Колиж така твоя воля,
Щоб ти мене не любила:
Луччеж мені така доля,
Щоб злюбила мя могила.

106

Чом так скрито син сусіда
Зрить на мене все а все,
Коли прецінь мігби всегда,
Зріти просто у лице.

Скажи мені моя нене,
Чом на мене все так зрить,
Бо самій його спитати,
То не красно, та і встид!

107

Чи се тая криниченька, що я воду пив?
Чи се тая дівчинонька, що я ї любив?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Чи се тая криниченька, що голуб купався?
Чи се тая дівчинонька, що я женихався?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Ой, сеж тая криниченька і ключ і відро:
А вжеж мене дівчинонька забула давно...
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Засипалась криниченька золотим піском:
Злюбилася дівчинонька з другим козаком.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Вжеж до тої криниченьки стежки заросли:
Та вжеж мою дівчиноньку сватати прийшли!
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Уже з тої криниченьки орли воду пють:
Та вжеж мою дівчиноньку до слюбу ведуть.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
Третий стоїть, серце болить любив та не взяв
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

108

Сонце низенько, вечір близенько,
Вийди до мене моє серденько!
Ой вийди, вийди, та не барися,
Моє серденько розвеселиться!

Через річеньку, через болото,
Подай рученьку моє золото!
Через річеньку, через биструю,
Подай рученьку, подай другую.

Подай рученьку, подай і другу,
Я к' тобі серденько і сам прибуду.
Ой там криниця під перелазом,
Вийдемо серденько обоє разом.

Ой вийди, вийди, серденько Галю,
Серденько, рибонько, дорогий кришталю!
Ой вийди, вийди, не бійся морозу,
Я твої ніженьки в шапочку вложу.

109

„Дівчино моя напій ми коня!"
„Не напою, бо ся бою, бом ще не твоя.
Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної криниченьки з нового відра."
„Дівчино моя, сідай на коня,
Поїдемо чистим полем до мого двора.
А в моїм дворі чотири покої,
А пятая світличенька для миленької.
„Дівчино моя, паси ми коня!"
„Зимна роса а я боса, змерзла в ніжки я."
„Скину я впанчу, ноги заверчу,
А як мені Бог поможе, чоботи куплю."
„Не купуй мені, купи сам собі,
Ой маю я отця й матір то куплять мені."

110

Зеленая рута, жовтий цвіт,
Не піду за тебе, піду в світ,
Тай розпущу косу по плечу,
Нераз гірко - тяжко заплачу.

Ой деж ти мій милий ночуєш,
Що ти мого плачу не чуєш?
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

Зеленая рута, чорний пень,
Бодай ти ся нудив ніч тай день.
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав . . .

111

І шумить і гудить,
Дрібний дощик іде: —
А хтож мене молодую
До домоньку заведе?

Розпізнався козак
На солодкім меду: —
„Гуляй, гуляй, чорнобрива,
Я тя домів заведу.”

„Не види ти мене,
Ой прошу я тебе: —
Бо я злого мужа маю,
Буде бити мене.”

І шумить і гудить,
Скрипка грає бас гуде: —
Козак мовчить а всьо знає,
Козак домів поведе.

112

Як ніч мя покрие,
Зіронька затліє,
Тоді казалась ти: прийдеш.
Зіроньки сіяють,
Тебе виглядають,
Колиж, ах колиж ти прийдеш?

А деж ся поділа,
Ти доле щаслива,
Подруго моїх давних літ?
Не вернеш ніколи,
Пропалась поволи,
Пропалась в облачний там світ!

Судьба розлучила
З тобою мя мила,
Натхнула мя гадков лиш тою,
Де зірки яскраві
Гень в небо синяве,
Возьми ах! возьми мя з собою.

Нині сиротою,
Плачу за тобою,
Голубко прийди, я тя жду.
На знак тобов даний,
В красу я убраний
До тебе я люба піду.

113

Ой у поли три криниченьки,
Любить козак три дівчиноньки:
Чорнявую та білявую,
Третю руду та поганую.

„Що чорняву я з душі люблю
На біляву залицяюся,
А з рудою препоганою,
Хіба піду розпращаюся.”

Чи всі-ж тії сади цвитуть,
Що зарання розвиваються?
Чи всі-ж тії та вінчаються,
Що любляться та кохаються.

Половина тих садів цвите,
Половина розвивається, —
Одна пара та вінчається,
А другая розлучається.

114

Чи ти милий пилом припав,
Чи метелицею,
Чом не ходиш ти до мене,
Сею улицею?

Чом не ходиш ти до мене
Крутими горами, —
Покидаєш сиротину
Поміж ворогами?

Чом ти, милий, не послухав,
Як тобі казали:
Ходім, серце, повінчаймось,
Щоб мати не знала?

Ти все неньку свою слухав,
Мене покидаєш,
Покидаєш сиротину,
Іншої шукаєш.

Найдеш собі дівчиноньку
З карими очима:
Буде тобі серце моє,
Камінь за плечима.

Найдеш собі дівчиноньку,
З чорними бровами,
Та не знайдеш тої правди,
Що була між нами.

Такий камінь, тяжкий - важкий
На серденьку буде!
Покидаєш через люди, —
Сам Бог свідком буде!

115

„Зїздив я коника, зїздив вороного,
Скажи мила правду, чи буде що з того?
Ой чи буде, мила, ой чи ні,
Скажи серце правду ти мені.”

„Я тобі казала, щом роду бідного,
Ти за мною не возьмеш посагу жадного,
„Ой ти в мене посаг самая,
Як на небі зоря ясная.”

„Тепер мені кажеш, щом зоренька ясна,
Потому ми скажеш, доленько нещасна.
Ти не скажеш, то мати:
Було си сироту не брати!

Заведеш ти мене до своєго дому,
Сама я не знаю, догаджати кому,
Ой чи матери, чи вітцю,
Чи тобі самому молодцю.”

„Як ти будеш мила неньці догаджати
Буде тобі ненька снідання давати.
Як ти підеш мила долиною,
Назве тебе мати дитиною.”

„Заведеш ти мене до своєго дому
Ще красну молоду, та й на всьо здорову,
Не дай Боже недуги,
Будешся дивити на другі.”

Скарай мене Боже на души на тілі,
Як я погадаю о іншій котрій.
Скарай мене Боже на души,
Як я погадаю о інший.

На горі церковця, там будем шлюб брати,
Там треба миленька всю правду сказати.
Як нам звяжуть руку з рукою,
Тепер ходи мила зо мною."

116

Ой ішов я вулицею раз, раз,
Не бачив я Марусеньки в образ. (2)

Ой ішов я вулицею двічі,
Не бачив я Марусеньки в вічі. (2)

Ой ішов я поза Марусину хату,
Загубив я з постола залату. (2)

Ой вернуся залати шукати,
Чи не вийде Марусенька з хати. (2)

Підійду я під віконце стукну,
Підійду я під другеє гукну. (2)

„Ой не стукай, козаче, не стукай,
Іди собі, іншої пошукай. (2)

Ой дай, мамо, од комори ключі,
Кинуть йому подарунки в вічі. (2)

117

На городі коло броду
Барвінок не сходить:
Чомусь дівчина до броду
По воду не ходить.

На городі коло тину
Сохне на тичині
Хміль зелений: не виходить
Дівчина з хатини.

На городі коло броду
Верба похилилась:
Зажурилась чорнобрива,
Тяжко зажурилась.

Плаче, плаче тай ридає,
Як рибонька бється...
А над нею молодою
Поганець сміється.

118

Над Прутом у лузі хатчина стоїть,
Живе там дівчина, хороша як цвіт.
В неї очі зірниці, що світять в ночи,
Як бачиш їх хлопче, минайся і мри.

Над Прутом у лузі, не місяць зійшов,
То хлопець до красної дівчини прийшов.
Солодка розмова із їх уст пливе,
Тихенько дрімучий Прут далі тече.

Над Прутом у лузі, барвінок вже рвуть,
До шлюбу зелені віночки плетуть:
В хатині заграли і скрипки і бас,
А гості співають: Веселість у нас.

119

Голуб сизий, голуб сизий —
Голубка сизійша: —
Батько милий, мати мила —
Дружина миліша.

З батьком, з матірю зійдуся —
Гріха наберуся,
А з дружиною зійдуся —
Не наговорюся!

Та вже-ж мені не ходити,
Куди я ходила: —
Ой вже-ж мені не любити,
Кого я любила!

Та вже-ж мені не ходити
В ліси на горішки,
Ой вже-ж мені минулися
Дівочії смішки!

120

Ой ти поїхав,
Мене понехав,
А я бідна плачу:
Сплакалам очи,
Як в день так в ночи,
Що світонька не бачу.

Дурна пташина,
Невеличкая,
Що по гільонці скаче:
Дурна дівчина
Тай нерозумная,
Що за гультаєм плаче.

Ой як же мені
Та не плакати,
Самі слезоньки ллються:
Що від милого
Вістоньки нема,
А від нелюба шлються.

Жадна пташина
Без товариша,
Не пробуває в лісі:
А ти поїхав,
Мене понехав
Як ластівоньку в стрісі.

121

Віють вітри, віють буйні
Аж дерева гнуться:
Ох як болить моє серце
А слези не ллються.

Трачу літа в лютім горю
І кінця не бачу:
Лишень серцю лекше стане,
Як нишком поплачу.

Є ще люди, що і моїй
Завидують дòлі:
Чи щаслива-ж та билинка
Що росте у полі?

Що у полі на пісочку,
Без роси на сонці,
Тяжко жити без милого
І в своїй сторонці.

Без милого щастя нема,
Стає світ тюрмою:
Без милого долі нема,
Нема і спокою.

Де ти милий чорнобривий,
Де ти? — відізвися!
Як без тебе я горюю,
Прийди подивися!

Полетілаб я до тебе:
Та крилець не маю;
Сохну, чахну я без тебе,
Всяк день умираю.

122

Ой не ходи Грицю на вечерниці:
Бо на вечерницях, дівки чарівниці,
Солому палять і зілля варють,
Тебе Грицуню здоровля позбалють

Там то одная чорнобривая,
Та чарівниця справедливая!
І чарівниця і зілля знає,
Тебе Грицуню заздрісно кохає!

В неділю рано зілля копала,
У понеділок пополокала,

А у вівторок, зілля варила,
В середу рано Гриця строїла.

Прийшов четвер, Гриценько умер,
Прийшла пятниця, поховали Гриця,
Сховали Гриця близько границі,
Плакали за ним всі молодиці.

І хлопці Гриця всі жалували,
Чорнобривую всі проклинали:
Нема і не буде другого Гриця,
Що то зігнала з світа чарівниця!

В суботу рано мати доню била:
„На що ти доню Гриця строїла?
Не зналась того, що зілля уміє,
Що Гриць сконає, нім когут запіє?”

—„Ой мати! мати! жаль ваги не має,—
Най ся Грицуньо у двох не кохає,
Оцеж тобі Грицю та теє заплата:
Із чотирох дощок темная хата!”

123

Чи я в лузі не калина була?
Чи я в лузі не червона була?
Взяли мене поломали
І в пучечки повязали,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в поли не пшениця була
Чи я в поли не озимая була?
Взяли мене позжинали,
І в снопики повязали,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в степу не травина була?
Чи я в степу не шовковая була?
Взяли мене покосили,
І в копиці зволочили,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в батька не дитина була?
Чи я в батька не кохана була?
Взяли мене повінчали,
І світ мені повязали:
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи не було в річеньці утопитись мені?
Чи не було красшого полюбити мені?
Були річки позсихали,
Були красші повмирали.
Така доля моя,
Гірка доля моя.

124

Скажи мені правду, мій милий козаче,
Що діяти серцю, як серце болить?
Як тяжко застогне, як гірко заплаче?
І в тяжкім нещастю воно защемить?

Як горе, мов терен, всю душу поколе,
Коли відцюралось від тебе усе,
І ти мов сухеє перекотиполе,
Не знаєш куди тебе вітер понесе?

Е, ні скажеш мовчки: скосивши билину
Хоч рано і в вечер водою полій,
Не зеленіє, — кохай сиротину,
А матери і батька не бачити їй.

От так і на світі: хто рано почує,
Як серце застогне, як серце зітхне,
Той рано й заплаче... А доля шуткує —
Поманить, поманить, тай геть полине.

І можна-ж утерпіть—як яснеє сонце
Блисне засяє для міру всего
І гляне до тебе в убоге віконце?...
Осліпнеш а дивишся усе на него.

125

„Ой зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млиновеє коло,
Ой, вийди, вийди, серце дівчино,
Та промов до мене слово.” —

— „Ох! і радаб я та виходити
І з тобою говорити,
Так судять - гудять вражії люди,
Хотять же нас розлучити.

Ой не бий мати, та не лай мати
Та не роби каліченьки,
Завяжи очи темної ночи,
Та веди до річеньки.

А як приведеш та до річенки,
Розвяжи карі очи,
Нехай гляну я, та подивлюся,
З світом білим попращаюся.

Ой, світе ясний, світе прекрасний,
Як на тобі тяжко жити.
Ой іще тяжше мені молоденькій
Не нажившись умирати!”

126

Копав же я криниченьку
Неділеньку й дві,
Кохав же я дівчиноньку
Людям не собі.

Копав же я криниченьку
В степу в кремені, —
Чи не прийде дівчинонька
По воду к’мені.

А вже з тої криниченьки
Орли воду пють:
А вже мою дівчиноньку
До слюбу ведуть.

Один веде за рученьку,
Другий за рукав,
А я іду, слези роню:
„Любив та не взяв."

Ой привели до церковці:
„Тепер ти моя!"
Вона стала відказала:
„Не правда твоя."

Поставили на рушнику:
„Тепер ти моя!"
Вона стала, відказала:
„Неправда твоя."

Ой звязали білі руки:
„Тепер ти моя!"
Вона стала, відказала:
„Недоле моя!..."

127

Ой, любив, ой кохав, собі дівчину мав.
Гей! як у саду вишня:
За лихими людьми та за ворогами
Гуляти не вийшла.

Покидаю тебе, серденятко моє,
Гей! як у саду вишня:
А сам я піду, а сам я поїду
В далеку дорогу.

Дожидайся мене серденятко моє,
Гей! та до себе в гості:
Як виросте у тебе у світлонці
Трава на помості.

Росла та росла трава шовковая,
Гей! та вже похилилась:
Ждала, ждала, козака, дівчина,
Та вже і зажурилась.

Ой загув та загув сизий голубонько,
Та сівши на тичину:
Ох, ох, ох, ох, молод козаченько,
Покинув дівчину.

128

Гей, зрада, зрада, чорні очи, зрада!
Кажуть мені люди, що то все неправда.
Ой розголосив ти новину тую,
Казав мені женитися буду:
А тепер думаєш, думаєш, гадаєш,
Либонь ти мене покинути маєш?"
„Ой покину я тя, дівчино, покину,
Бо я з тобою на віки загину." —
„Ей зійдеш Польщу, зійдеш Україну,
Але не знайдеш, над мене дівчину.
Ей знайдеш, знайдеш з кіньми волами.
Але не знайдеш з чорними бровами.
Ей знайдеш, знайдеш, з чорними бровами,
Але не знайдеш з милими словами.
Ей знайдеш, знайдеш на личку білішу,
Але не знайдеш над мене милішу.
Ей знайдеш, знайдеш на личку румяну,
Але не знайдеш над мене кохану!"

129

Гаєм зелененьким вода тече,
На яворі соловій щебече:
Де дівчина мила
Віночок увила
З барвіночку.

Слези проливала, як його вила,
А увивши на воду пустила:
„Пливи-ж ти віночку,
Красний барвіночку
За миленьким."

Голос чути в гаю середині,
Аж ся стало страшно дівчині,
Вузкою стеженькою,
Їдуть козаченьки,
На вороних.

„Ой мої панове козаченьки,
Скажіть мені правду, де миленький?
Чи його, чи його взяли
Чи його порубали
У неволи.

130

Ой звідси гора, відси другая,
Межи тими гороньками ясная зоря.

Я собі гадав, що зоря зійшла,
А то моя дівчинонька по воду пішла.

А я за нею, як за зорею,
Сивим, сивим кониченьком понад водою.

„Дівчино моя, напій ми коня!" —
„Не напою, серце моє, бо ще не твоя.

Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної керниченьки, з нового ведра."

131

Як бим була я зазулев, то бим полетіла,
Гень в діброву, щоб на любу калиноньку сіла.
Полетілаби в Путилів між гори Карпати,
Де мій милий пробуває і сталаб кувати:
Куку, мій Іване, куку, мій Іване!
Куку, куку, мій Іване!

Якби була я рікою, як той Прут великий,
Не втіклаби до моря в чужий край далекий:
Лиш плилаби шепочучи у гори Карпати,
І співалаб, шепотілаб, близь його там хати:
Добрий день, Іване, добрий день, Іване
Добрий, добрий день, Іване.

Якби була соловейком, що вночи співає,
І в серденько чародійно мир, любов вливає:
Попри хату, де він жиє, в зеленому гаю,
На весь голос, щебеталаб: Тебе лиш кохаю,
Люблю, тя, Іване, люблю тя Іване,
Люблю, люблю тя, Іване.

132

А я люблю Петруся,
Та сказати боюся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Била мене матуся,
Що я люблю Петруся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Хоч ти мати мене вбий,
Таки буде Петрусь мій:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як не виджу Петруся,
То від вітру валюся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як побачу Петруся,
Попід боки беруся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Наварила, напекла,
А для кого? для Петра!
Нема Петра лише Гриць,
Шкода моїх вірениць.

133

Там на горі крута вежа,
Там бистра тече вода:
Там дівчина, чорнобрива,
Хорошая молода.

Як погляне бистрим оком,
Якся мило засміє:
То аж серцю лекше стане
А в козаку серце бє.

В нас дівчата всі хороші,
Коса з довгим волосом:
Очи сині, брови чорні,
Личко як кров з молоком.

Дармо сієш дівча цвіти,
Вони тобі не зійдуть:
Дармо просим батька, неньку,
Тя за мене не дадуть.

Бо ти єси молодая,
Батько, мати, ще жиє:
Є богацтво, красна хата
А в сій хаті все своє.

А я бідний сиротина,
Пуща, то мій рідний край:
Бурка шабля, — то родина,
А кінь сивий, — то мій рай.

На що людям теє знати,
Де милої ворота?
На що кому теє знати,
Де кохався сирота.

134

Дівча в сінях стояло,
На козака моргало:
„Ти козаче ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє!"

„Ой як мені ходити,
Тебе вірно любити?
В тебе батько лихий,
В тебе батько лихий,
Серце моє!"

„Я батькови угоджу,
Я горівки націджу:
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє!”

„Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе ворота скриплять,
В тебе ворота скриплять,
Серце моє!”

„Я воротам пораджу,
Шматком сала помажу:
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє!”

„Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе миші лихі,
В тебе миші лихі,
Серце моє!”

„Коли миший боїшся,
На воротах повісся:
Ой згинь!... — пропади
Тай до мене не ходи,
Трястя тобі!”

135

Ой летіла зазуленька понад море в гай,
Та пустила сиве пюрце у тихий Дунай.

Плини, плини, сиве пюрце, долі за водою,
А я собі молоденька човном за тобою.

Приплинемо, сиве пюрце, на жовтий пісок,
А там собі заспіваем усіх співанок.

Ой маю я срібний перстень, пущу по горі,
Ой маю я три сестрички в чужій стороні.

Ой маю я три сестрички, а четвертий брат,
Скажу я їх закликати в яблінковий сад.

Всі яблінки солоденькі, лиш одна винна, —
Сестрички ся посходили, а брата нема.

Ой вирвіть си по яблочку, вирвіть си по дві,
Як будете їсти, пити, згадайте о мні.

Та десь наша бідна сестра в чужій стороні,
Вмивається слізоньками, як рибка в воді.

136

„Козаченьку, куди йдеш?
Не вжеж жалю не маєш!
Я без тебе загину,
Як ти підеш в чужину,
Чи тебе лихо жене,
Бачу зрадиш ти мене."
„Ой, не плач же, дівчино, не журись,
Та до мого серденька пригорнись,
Я вернусь, серденько, в осени,
Як упаде листячко з калини."

137

Ой, ходила дівчина беріжком,
Заганяла селезеня батіжком:
Іди, іди качуре до дому!
Продам тебе жидови рудому.
За три копи качура продала,
А за копу дударика наняла:
„Заграй мені дударику на дуду,
Нехай же я своє горе забуду:
Колиб тобі горенько та печаль,
Тоб ти вийшов на улицю та кричав.
А тож тобі горенька не має,
Ой хтож тобі сі кучері звиває?"
„Була в мене дівчина Уляна,
Вонаж мені сі кучері звивала,
Була в мене дівчинонька Варвара,
Вона-ж мені сі кучері порвала."

138

Там де Чорногора сумно
Угрів край витає,
Там, де біла Тиса шумно
Чорну доганяє:
Там ти любко моя мила,
Як цвіт процвитала,
Там ти літа молоденькі
В щастю проживала.

І я щастя шукаючи
В той край заблукав:
Долі собі глядаючи
Тебем си ізбрав.
Бог получив мя з тобою,
Щастя, долю дав...
Ах, чому же молодую
Тебе мені взяв.

Ти мя вірно полюбила
І я тя любив,
Ти зі мною щасливо жила
І я був щаслив...
Деж а деж ти ся поділа,
Вірний друже мій?
А так скоро улетілась
В вічній супокій.

Глянь на мої тужні очи,
Як слези ся ллють!
Діти твої в день і в ночи
Мати своєї ждуть.
Прийди люба к'мужу твому
Слези угамуй!
Прийди мати к'дому твому
Діти нагодуй!

Вони батька ся питають,
Де я матір дів?
З плачем мені докучають,
Чом її не привів?

Ставай мати з гробу твого,
Діти посіти,
Або разом із собою
В гріб твій мя прийми!

139

Як два серця ся кохають,
Все никне з очий:
На журбу всю забувають,
На світ, на людей.

Лиш хотіли б разом жити,
І пуститись в світ
Та з собою лиш голубити
І на себе зріть.

Тоді світ їм Божим раєм,
Палатов хатина,
Вік цілий пливе ручаєм
Мов одна година.

І так літа за літами
Скоренько збігають,
І мов місяць з зіроньками
Чудним блеском сяють.

140

Ой під горою, під камяною,
Там сидить голуб із голубкою.
Цілувалися, милувалися,
Сизими крильми обіймалися.

Налетів орел з крутої гори,
Розбив - розлучив голубів з пари.
Голубка ходе, жалібно гуде,
Що вже з голубом жити не буде.

141

Ой летіла горлиця через сад,
Через сад, гей! розпустила пірячко
На ввесь сад, гей! на ввесь сад.

Ой хто теє пірячко ізбере,
Ізбере, гей! той мене молодую
Забере, гей! забере.
На курочці пірячко в один ряд,
В один ряд, гей! любімося серденько,
В один лад, гей! в один лад!

142

Пропала надія забилося серце,
Заплакали очи мої,
Любив я дівчину, тай та ся змінила,
Ой, горенько в світі мені.

Як биж вона знала любов мою щиру,
Вонаб не кидала мене,
Любилаб, кохалаб як мати дитину,
Ще й серцеб віддала своє.

А то десь далеко з другим ти жартуєш,
За мене забула зовсім,
А я сиротина сиджу та сумую,
Не сплю і нічого не їм.

Як би вона знала, що в світі без неї
Не світить мені, як другим,
Вонаб спамяталась, мене полюбилаб,
Щасливі булиб ми зовсім.

Як би вона знала, що в світі без неї
Нема чого жити мені,
Вонаб не цуралась мене бідолахи,
І кинулаб жарти свої.

Тепер все пропало, течуть з очий сльози,
І серце щемить, та болить,
Піду утоплюсь в широкій криниці,
Не буду я більше вже жить.

Або як повішусь на тій гиллячині,
Що в неї в садочку росте,
Умру я, нещасний, за тебе дівчино,
І гріх тобі буде за те.

143

„Ой, нависли чорні хмари, нависли, нависли,
Не зійдеш ти, мій миленький, ні з гадки ні з мисли,
Ой, годину я співаю а годину плачу, —
Як я тебе, мій миленький, так довго не бачу.”

„Ой, чи будеш дівчинонько, чи будеш тужити,
Як я піду, тай поїду цісарю служити?”

„Ой, не буду, козаченьку, не буду, не буду,
Ти за гору, я за другу, тай вже тя забуду.”

Ой поїхав козаченко на зимові лози,
Обілляли дівчиноньку дрібненькії сльози.

Ой, поїхав козаченко за нові остріжки,
Посилає дівчинонька три післанці пішки.

144

По той бік гора,
По цей бік гора,
Поміж тими крутими горами
Сходила зоря.

Ой тож не зоря —
Дівчина моя
З новенькими відерцями
По водицю йшла.

Напій же коня,
„Дівчино моя,

З рубленої кринички
З повного відра.

Дівчино моя,
Чом заміж не йшла?"
—„Бідна була, по наймах служила...
Пари не знайшла!

Козаченьку мій!
Чом не женився?
Як поїхав у чистеє поле.
Тай забарився."

„Дівчино моя,
Сідай на коня,
Та поїдем у чистеє поле
До мого двора.

А в мого двора
Нема ні кола,
Тільки стоїть один кущ калини
Та й та не цвила.

Калино моя!
Чом ти не цвила?
„Зима була та й цвіт оббила,
Тим я не цвила!"

145

Дощик, дощик, капає дрібненько,
Яж думала, яж думала, запорожець ненько.
Колиб знала, колиб знала, звідки виглядати,
Тоб наняла, заставила стежки замітати.
Аж він їде, аж він їде, ступає дрібненько,
То-то любо, тож то мило дивитися ненько.
Дощик дрібний, аж із стріх ліється,
Розсердився миленький, тай не засміється.
Дощик дрібний, аж з стріх капотить.
Розсердився мій миленький, ногами тупотить.
Розсердився, розгнівався, мій милий на мене
А як гляне серце вяне і в него і в мене.

146

Болить мене головенька від самого чола,
Не бачила миленького, ні тепер ні вчора:
Ой бачиться, не журюся, в тугу не вдаюся,
А як вийду за ворота, від вітру валюся.
Ой бачиться, що не плачу, самі слези ллються:
Від милого людий нема, від нелюба шлються.
Нема мого миленького, нема мого сонця,
Ні з ким мені розмовляти сидя у віконця.
Нема мого миленького, нема його тута,
Посходила після дощу шальвія і рута:
Я шальвію пересію, руту перетичу,
Таки свого миленького к собі перекличу.
Барвіночку зелененький стелися низенько,
А ти милий чорнобривий присунься близенько.
Зелений барвіночку стелися ще низше,
А ти милий чорнобривий присунься ще близше.

147

Хилилися густі лози,
Відкіль вітер віє:
Дивилися карі очи,
Відкіль милий іде.

Хилилися густі лози,
Та вже перестали:
Дивилися карі очи,
Тай плакати стали.

В кінці греблі шумлять верби,
Що я насадила,
Немаж того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька —
Поїхав за Десну:
Рости, рости дівчинонько
На другую весну!

Росла, росла дівчинонька,
Тай на порі стала:
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой! не плачте карі очи!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя!

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі квіточки!
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки.

Болять, болять мої очки,
Серденько понило . . .
Не бачу я миленького
І діло не мило.

148

Тихо - тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівка косу чеше. (2)

Чеше, чеше та на Дунай несе,
„Пливи, косо, тихо за водою,
А я піду у слід за тобою. (2)

Припливи косо, к'зеленому лугу,
Скажу тобі всю свою притугу." (2)

Нема краю тихому Дунаю,
Нема впину вдовиному сину,
Що звів з ума дівчину, сиротину. (2)

„Ох ізвів ти, на коника сівши:
Оставайся, слави набирайся, (2)

А я молод слави не боюся,
Вийду з села зараз оженюся. (2)

Мені дівчино, та пришиють квітку,
Тебеж, дівчино, завертять в намітку." (2)

149

Там, де Татран круто вється,
По камінях де шумить,
Є там дівча: а як звеся,
Козак знає, та мовчить.

На долині є криниця,
З сеї криниці бє вода,
А дівчина, як зірниця,
Хорошая, молода.

Ясним оком, як погляне,
Як ся мило засміє,
То аж серцю лекше стане,
А козаче серце бє.

Іде, мила, дощ дрібненький,
Твої цвіти не зійдуть,
Ох лихії вороженьки
Мя з тобою розведуть.

Гей пращай же, моя мила,
Не плач, не плач, но пращай!
Як згадаєш, щось любила,
Мене собі пригадай.

150

Тужно серцю за миленьким,
Що десь в чужині
Пробуває у тяженькім
Цісарськім ярмі.

Ой коби той час вернувся,
Як він в купці зі мною,
На чім світ мені клянувся,
Присягав любов.

Чи в чужині памятає,
Як його Оля любить,
Чи за другою ся вганяє
І з нею ся голубить.

Ах мій Боже милостивий
Він так не ділає,
Бо мій милий, чорнобровий
Двох сердець не має.

151

Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей!
Красна дівчина долі шукала:
Цвітки, збирала, віночок вила,
Долі водою його пустила: —

„Поплинь віночку по бистрій хвилі,
Поплинь під хату, де жиє милий."
Поплив віночок долі водою,
Серце дівчини забрав з собою.
На заріночку змарнів поволи,
Не дав Купало дівчині долі.

Гей на Івана, гей на Купала,
Дівча о північ зілля копало,
В північ копало, в північ варило,
А до схід сонця вже отруїло.

152

Ой піду я до млина, до млина,
А у млині новина, новина:

Там то мамцю мельник,
Там то мамцю добрий,
Там то мамцю хороший,
Меле гречку без грошей.

Меле, меле на кіш насипає,
Що насипе мене пригортає:
Там то мамцю мельник, і т. д.

Меле, меле, меле, решетує,
Що обернесь, мене поцілує:
Там то мамцю мельник, і т. д.

153

Ой мати, мати, серце не вважає:
Кого раз полюбить, з тим і помирає.
Лучше умерти, як з немилим жити,
Сохнуть з печалі, щодень сльози лити.
Бідність, багацтво—єто Божа воля,
З милим їх ділити,—щасливая доля.
Ох, хібаж я, мати, не твоя дитина?
Коли моя мука буде тобі мила?
І до мого горя ти жалю не маєш:
Хто припав до серця забуть заставляєш.

154

Гей по горі, по високій, трійзіль постелився:
З України до дівчини козак поклонився:
Поклонився козаченько з коня вороного,
Нагадай си, моя мила, мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало:
Тай русою та косою личенько втирало.
Утирало біле личко, утирало брови, —
Немаж мого миленького, нема і розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач чорні очи
Ой маюж я розмовоньку аж до пізна в ночи:
Ой маюж я розмовоньку, ой маюж я милу,
Висипано надімною високу могилу.

155

Ви дівочі сині очи!
Чом слеза вас криє?
Як в вас гляну, з болю вяну,
Серце в грудях ниє.

Ви зірниці серед ночи,
Сині очи, ви дівочі,
Хто в вас гляне, зазирає,
Тому рай ся отвирає.

Чом дівчино ти сумуєш?
Боже, щоб то знати,
Я з тобою аж до гробу
Хтів би сумувати.

І у сині очи твої
Виливав бим болі мої,
В ті зірниці серед ночи,
Сині очи, ті дівочі!...

Не смутися на сім світі
З давна так ся діє
Що в серденько трути ліють,
З болю бідне мліє...

Біль пропаде, як росиця
В сонци на травиці,
Як весною сині очи
Глянуть зірков в темні ночи.

156

В кінці греблі шумлять верби
Що я насадила:
Нема того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька, —
Поїхав за Десну:
Рости, рости, дівчинонько,
На другую весну!

Росла, росла дівчинонька,
Та й на порі стала:
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой не плачте, карі очи!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя.

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі цвіточки, —

Нема мого миленького,
Плачуть карі очки!

Болять, болять мої очи,
Серденько понило:
Не бачу я миленького, —
І діло не миле...

157

Гомін, гомін по долині,
Широкий лист на калині:
І ще ширший на яворі,
Стоїть мила на розмові.

Де-ж ти милий пробуваєш,
Що у мене не буваєш:
Пробуваю край Дунаю,
Тебе мила споминаю.

Щоби човен і весельце,
Ночував бим в тебе серце:
Ані човна ні порома,
Ночувати мушу в дома.

Тече вода річеньками,
Плаче мила слезоньками:
Не плач мила, не журися,
Я молодий не женився.

Твоя мати чарівниця,
То велика розлучниця:
Розлучила нас обоє,
Як рибоньку із водою.

158

Ах я нещасний, що маю діяти?
Люблю дівчину, не могу її взяти,
Не могу її взяти, бо зарученая...
Ах доле моя, доле нещасная!

Просивбим її, щоб мене кохала,
Та щоби іншому серця не давала,
Але не хоче, бо я не богатий . . .
Ах я нещасний, що маю ділати!

Хоч її не возьму, буду їй сприяти,
Всякого добра буду їй желати:
Нехай в тім життю не зазнає злого.
Що їй наймиліше, нехай має много!

159

Ой ти дівчино зарученая,
Чому ти ходиш засмученая?
Ой як я маю весела бути;
Кого люблю я, трудно забути.

Ой ти дівчино, чорнії очи,
І в день смутна ти і не спиш в ночи:
Чорнії очи принаду дали,
Душу і тіло зовсім узяли.

Ой ти дівчино мислями блудиш,
Сама не знаєш кого ти любиш,
Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Лишень не знаю, як жити маю.

160

Ходжу, нуджу, понад берег,
Тяженько зітхаю:
Бідна-ж моя головонька,
Що долі не маю.

Булож мене моя мати,
В ріці утопити:
Як такую нещасливу
На сей світ пустити.

Ой як тяжко каменеви
Під водов плинути,
А ще тяжше сиротинці
На чужині бути.

Журилася мати мною
Як риба водою:
Дала мене межи люди,
Жалує за мною.

Ах ти, Боже, мій єдиний,
Ти моя потіха:
Потіш мене нещасливу,
Вибав з того лиха.

161

Лугом іду, коня веду,
Розвивайся луже!
Сватай мене козаченьку,
Люблю тебе дуже!

Ой хоч сватай, хоч не сватай,
Хоч так присилайся:
Хоч, щоб слава не пропала,
Що ти залицявся.

„Ой колиб ти, дівчинонько,
Була богатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька."

„Ой колиб я, козаченьку,
Була богатенька,
Начхалаби я на тебе,
Й на твого батенька."

Ой піду я під вишеньку
Аж лист опадає:
Жалуй мене дружинонько,
Милий покидає.

Не журися дівчинонько,
Рута зелененька:
Сей покине, другий буде,
Ще ти молоденька.

162

Звела мене не біда;
Звела мене,
Моя нене,
Звела мене не біда:
А дівчина молода!
А дівчина,
Як калина,
А дівчина молода!

Бровоньками звялила;
Бровоньками,
Хмароньками,
Бровоньками звялила;
Охеньками спалила!
Оченьками,
Зіроньками,
Оченьками спалила!

Губоньками зраїла;
Губоньками,
Словоньками,
Губоньками зраїла;
Личеньками строїла,
Личеньками,
Чароньками,
Личеньками строїла.

Ой дівчино, не вяли!
Ой дівчино,
Ти рибичино,
Ой дівчино, не вяли!
Мого серця не пали!
Мого серця
Край реберця,
Мого серця не пали!

Коли любиш—не жартуй!
Коли любиш,
Та не губиш,

Коли любиш—не жартуй!
Як не любиш—розчаруй,
Як не любиш,
Тільки губиш,
Як не любиш — розчаруй!

VI. Коломийки.

Як я возьму коломийки
Співати, співати,
Затужиш ти і заплачеш,
Тай станеш думати.

1. Гей плину я по Дунаю і так си думаю:
Нема красших співаночок як у нашім краю!
Ой нема то, ой нема то, як наша країна,
Там співає співаночки кожная дівчина.

2. Ой піду я межи гори, там де жиють бойки,
Де музика дрібно грає, скачуть по легоньки;
Ой нема то як у горах дівчата співають,
Ой нема то як у горах молодці гуляють.

3. Славна наша коломийка, хоч вона дрібойка,
Вона мила а все щира—мені солодойка;
Коломийки заспівати, коломийки грати,
Алеж бо то коломийки добре танцювати.

4. Нема танцю на всім світі, як та коломийка
Вона душу вириває із мого сердейка;
Як заграю, заспіваю, туга ізчезає,
Бо та наша коломийка таку силу має.

5. Заграйте ми музиченьки білими пальцями,
Най я собі потанцюю з чорними бровами;
Ой у тебе музиченько руки золотії,
Тож ти душу потягаєш в світи далекії.

6. Ой скрипочки із липочки, а струни з барвінку
Як заграю, буде чути аж на Україну;
Тепер я собі заграю, тепер защебечу,
А як прийде лиха доля — пташкою відлечу.

7. Ой калина біло цвите, а червоно родить,
Великеє закохання до біди приводить;
Цвите тернє, цвите тернє, бо коріння має,
Хто кохання не зазнав той жалю не має.

8. Звідси гора, звідси друга, посеред долина,
Межи тими гороньками любая дівчина;
Треба гори розкопати, долину зрівнати,
Щоби ми ся було видно до милої хати.

9. Як би не ти дівчинонько, і не твої очи,
Не стоялиб мої коні до темної ночи;
Не стоялиб мої коні, коні воронії,
Як би не ти, дівчинонько, та брови чорнії.

10. Ой дівчино, дівчинонько, якаж ти миленька
Як у літі на нивоньці вода студененька;
Як у літі на нивоньці води ся напити,
Так з тобою постояти, тай поговорити.

11. Ой гадав я милий брате, що то скрипка грає
А то моя чорнобрива, по саду співає;
Та гадав я милий брате, що то сонце сходить,
А то моя милесенька по подвірю ходить.

12. В тебе очка чорненькії, як тернь на галузі,
Личко таке румяненьке, як калина в лузі;
В тебе очка чорненькії, як терен саджений,
А бровонька такі красні, як шнурок плетений.

13. Коли моя миленькая по садочку ходить,
Видитьсями, що за нею біла рожа сходить;
Личко твоє, милесенька, красніше над рожу,
Я тя бідний, молоденький забути не можу.

14. Тяжко болить як укусить люта гадинонька,
Та ще тяжше, як вчарує люба дівчинонька;
Як укусить гадинонька, знайдеш в зіллю ліки,
Як вчарує дівчинонька, пропавесь на віки.

15. А вжеж я ся не дивую чому мила красна,
Коло неї вчера рано впала зоря ясна;
Як летіла зоря з неба, та розсипалася,
Мила зорю позбирала тай намаїлася.

16. Стоїть явір над водою, хитає собою,
Чи тужиш ти так за мною, як я за тобою;
Як тужиш ти так за мною, як я за тобою,
Ми тоді ся розійдемо, як рибка з водою.

17. Стоїть явір над водою, в воду похилився,
Чогось милий чорнобривий тяжко зажурився;
Як мені ся не хилити, вода корінь миє,
Як мені ся не журити, саме серце мліє.

18. Та як ти ся дівчинонько, та як же ся маєш,
Чи ти о мні голубонько уже не гадаєш?
Я ся маю, як рибка в Дунаю,
Тілько ми жаль, моє серце, що тя не видаю.

19. Що ти мені дівчинонько, такого зробила,
Що ти мені молодому над всіх тепер мила;
Ой дівчино, дівчинонько, як я тебе люблю,
Як відкажеш серцю мому, то я ся загублю.

20. Ой став козак над могилов тай думку думає,
На Україну поглядає, тяженько вздихає:
Гей ні вітер тут не віє, ні сонце не гріє,
І не так тут на могилі трава зеленіє.

21. Ой загудів сивий голуб в зеленій ліщині,
Ой затужив козаченько по своїй дівчині;
Ой піду я на Вкраїну, там знайду родину,
Там знайду я кого люблю,—мою чорнобриву.

22. Ой зійди ясна зірничко; бо якось темненько,
Вийди, вийди дівчинонько, бо мені сумненько;
Зійшла зоря, зійшла зоря, весь світ освітила,
Вийшла моя миленькая, — всіх розвеселила.

23. Ой не ходи, дея ходжу, дівчину любити,
Ой скажи си милий брате труновцю зробити;
Ой скажи си ю зробити, кедринов оббити,
Або мені або тобі на світі не жити.

24. Ой пливало біле гуся по воді, по воді,
Любила би мя миленька, через людий годі;
Ой вороги, вороженьки, на вас нарікаю,
Через вас ми світ не милий, і долі не маю.

25. Ой видиться, що хмариться і дощик падає,
Ой видиться, що з-укоса мила поглядає;
Ой видиться, що сердиться миленька на мене,
А як гляне, — серце вяне, в неї тай у мене.

26. А де тая керниченька, що голубка пила,
Та деж тая дівчинонька, що мене любила;
Ужеж тую керниченьку, голубки випили,
Та вжеж мою дівчиноньку інші полюбили.

27. Та пійду я на Україну, і там я загину,
Там кажу си посадити в головах калину:
Будуть пташки прилітати калиноньку їсти,
Будуть мені приносити від милої вісти.

28. Ой хоч гуди, хоч не гуди голубе - небоже,
Та кого я вірно люблю, не судивсь ми Боже;
Два голуби воду пили, а два колотили,
Бодай тоті не сконали, що нас розлучили.

29. Ой болить мя головонька від маку дрібного,
А я рибку не забуду, поки життя мого;
Ой соколе, соколоньку, пожич мені крила,
Най полечу, там де знаю, — там де моя мила.

30. Стоїть верба над водою, схилилася в тоню,
Не мож бути милий Боже, двічи молодому;
Ой я бим дав, як би можна, і пів того світа,
Коби ми ся повернули молодії літа.

31. Заграй мені музиченьку в яворові скрипки,
Пійду з милим погуляти ворогам на збитки;
А там в поли дві тополі, третя зелененька,
Не буду ся віддавати, бом ще молоденька.

32. Я гадала молоденька, що сoненько сходить,
А то милий чорнобривий по городі ходить;
Я гадала молоденька, що сокіл літає,
А то мій чорнобривенький на кони гуляє.

33. Коби річка невеличка, я бим перебила,
Коби ми був милий вірним, я бим го любила;
Але тобі мій миленький нема що вірити,
Та так з іншов, як зі мною будеш говорити.

31. Гей! ти дубе зелененький, листя твої рясні;
Ти козаче молоденький, слова твої красні;
Слова твої хоч прекрасні, а чортова думка,
Поким тебе не любила, булам як голубка.

35. Ой димнося в Чорногорі, ой димнося дим-
Якось мого миленького відтам ще не видно; [но,
Ой з півночи з Чорной гори йшло молодців
Я з далека ізпізнала свого миленького. [много,

36. Ой як будеш в полонині мій милий співати,
Пускай голос по діброві, щоби тя пізнати;
Пускай голос по діброві, пускай по ялині,
Щоби було любо - мило всій моїй родині.

37. Рости хмелю над водою—рівно з тичиною,
Далеко тя мій миленький чути з сопівкою;
На сопівці красно граєш, ще краще співаєш,
Ти то серцю іно туги і жалю задаєш.

38. Світи зоре на все поле, закіль місяць зійде,
Закіль милий чорнобривий до милої прийде;
Зійди, зійди місяченьку, зійди перекрою,
Та хотяй нас люди судять — того ся не бою.

39. Ти соненько світи за дня, місяченьку в ночи,
Щоби я ся надивила миленькому в очи;
Ой мій любко солоденький згину за тобою,
Та згину я — як рибонька за зимнов водою.

40. Та ти милий, чорнобривий, якийсь ми ми-
[ленький,
Як у літі в полонині вітер холоденький;
Тай ти файна, моя рибко, якась ти миленька,
Як у літі на Поділлю вода студененька.

41. Коло млина, коло млина, коло вітрового,
Всі миленькі ту гуляють, — іно нема мого;
Нема мого миленького, пішов десь у гори,
Зачесав си кучерики понад чорні брови.

42. Кувай, кувай зазуленько від рана до ночи,
Та скажи ми чи побачу миленького очи;
Бодай же ти зазуленько сім літ не кувала,
Що ти мені молоденькій правду не сказала.

43. Та хоч що - день сонце світить, що-ніч мі-
[сяць сходить,
Нема мого миленького, чомусь не приходить;
Ой заросли тоті стежки мохом і травою,
Дем ходили, говорили, серденько з тобою.

44. Стратила я свій вік марно тай і свою долю,
Зісталамся нещаслива, як билинка в полю;
Як же мені не плакати самі слези ллються,
Від сокола нема слова від нелюба шлються.

45. Ой нудно ми на серденьку, ой нудно нудиця.
Ой кого я вірне люблю той і вночи сниться;
Та кого я вірне люблю, того не видати,
А кого я ненавиджу, — сам лізе до хати.

46. Ой сивая зазуленько, що рано літаєш,
Скажи мені зазуленько де любка видаєш?
Ой видно край Дунаю над тихов водою,
Обтирає чорні очи хустков шовковою.

47. Коб я була рибонькою я бим поплинула,
Я бим свого миленького назад завернула;
Я бим його завернула коло него сіла,
Я бим тогди миленькому всю правду повіла.

48. Лети вітре до милого, де його мила,
Скажи йому від милої, що ся не змінила;
Скажи йому від милої, що сама бідненька,
Коли нема коло неї любого серденька.

49. Ой калина говорила, ліщина співала,
Що дівчина за миленьким три рази вмлівала,
Бодай тебе мій миленький з твоєю красою,
На - що мене відливали три рази водою.

50. Ой як тяжко на безводі рибі пробувати,
Без милого на чужині тяжко проживати;
Гей ти орле чорнокрилий дам ти серця свого,
Занеси мя з чужиноньки до мого милого.

51. Ой на руті жовтий цвіток, сама зелененька,
Не зрадь мене мій миленький, бо я молоденька;
Ти не вітер буйний в полю, а я не билина,
Є у тебе отець - мати, в мене є родина.

52. Ой не знаю я бідненька, де мій милий дівся,
Якби милий у гай пішов, гай би зеленівся;
Не спалам я цілу нічку, уже день біленький,
Ой не знаю я де дівся, мій чорнобривенький.

53. Не спалам я цілу нічку, а всталам раненько,
Ой зрадив мя мій миленький, та болить
[серденько;
Бодай же ти мій миленький тогди оженився,
Як у морю на каменю сухий дуб розвився.

54. Ой співала на билинці якась пташка сива,
Ой котра ще не любила, у Бога щаслива;
Бо не усі сади родять, котрі вже зацвили,
Та не усі побралися котрі ся любили.

55. Половина саду родить, половина вяне,
Половина шлюби беруть, половина марне;
Половина саду родить, половина всхнеся,
Половина побереся — решта розійдеся.

56. Ой засвіти місяченьку тай ти зоре ясна,
Та най усі люди знають яка я нещасна;
Посадіть ми мої сестри в головах калину,
Нехай о тім кожний знає, що з кохання гину.

57. Ой там в саді зеленая трава по коліна,
Ой за добрим чоловіком жінка як калина;
Ой там в полі на горбочку трава зеленіє,
Ой за лихим чоловіком жінка помарніє.

58. Повій вітре буйнесенький та з гори та здолу
Чей розвієш буйний вітре мою лиху долю;
Та буду я вже віяти, не буду ставати,
Вжеж я того не розвію, що має Бог дати.

59. Шкода травки і муравки тому облогови,
Шкода мене молодої тому неробови;
Шкода мене молодої, шкода мого стану,
Та як я ся леда біді у руки дістану.

60. Тече річка невеличка, — я ї перескочу,
Віддай мене моя мати за кого я хочу;
Не далась мя моя мати за кого я хтіла,
Тепер шумить нагаєчка коло мого тіла.

61. Мене мати породила темненької ночи,
Дала мені красне личко і чорнії очи;
Було мені моя мати краси не давати,
Лиш ми було моя мати щастя долю дати.

62. Ой кобисьте люди знали, яка моя біда,
Силує мя моя мати за старого діда;
Та не дай мя моя мамо, не дай за старого,
Бо я уже полюбила хлопця молодого.

63. Зеленая черемшино, що над водов стоїш,
Молодая дівчинонько, чом ся старця боїш;
Ой як би я не зелена, тут бим не стояла,
Та як бим я не молода, яб ся не бояла.

64. Стоїть верба над водою розпустила гілля,
Убирайся дівчинонько — днесь твоє весілля;
Ліпше було мене мамцю у землю сховати,
А ніж мене молодую з нелюбом вінчати.

65. Закувала зазуленька у лісі на дубі,
Заплакала дівчинонька у церкві при шлюбі;
Не плач, не плач, дівчинонько, добре тобі буде,
Умиєшся слезоньками — як води не буде.

66. Далась мене моя мамцю замуж молодою,
Так як тоту конопельку в воду зеленою;
Та як тяжко конопельці в сирій воді гнити,
А ще тяжше молодиці на чужині жити.

67. Ой кувала зазуленька в хаті на загаті,
Тяжко мені привикнути у свекриній хаті;
Ой піду я до свекрухи, — стану на порозі,
Мої милі співаночки в далекій дорозі.

68. Мої милі співаночки складані, складані,
Ой деж я вас наскладала — та при своїй мамі;
Та при своїй наскладала, в чужої забуду,
Мої любі співаночки, — я вас не забуду.

69. Мої любі співаночки, де я вас подію,
Занесу вас в чисте поле, — там я вас розсію;
Та як буде добра воля — я вас позбираю,
А як буде доля лиха — то вас занехаю.

70. Понад гору високую голуби літають,
Я гаразду не зазнала, літа ся минають;
Я гаразду не зазнала і не буду знати,
По чім я вас літа мої буду споминати?

71. Літа мої молоденькі, тож ми жаль за вами,
Ой так ми ся завше здає, щом не була з вами;
Літа мої молоденькі, на завше страчені,
Гей верніться співаночки мої улюблені.

72. Як я собі спогадаю давнії літейка,
Підуть слези долі личком, як бистра річейка;
Як я собі спогадаю, кого я любила,
Як би в мені не душейка, я бим ся згубила.

73. Ой у моїм городочку росте лелійочка,
Щож ми з того, щом молода, колим сиріточка;
Та як тії конопельці у болоті гнити,
Так то мені сирітонці на тім світі жити.

74. Щож я тобі моя мамцю такого зробила,
Що ти мене пустенничков такою лишила;
Коб булась мя моя мати в купели залляла,
Була бим ся із короля долев не міняла.

75. Які тоті квітки красні, котрі заквітають,
Які тоті діти щасні, котрі матір мають;
Людські діти як дітойки, а я сирітойка,
Людські діти матір мають, — моя у Богойка.

76. Ой зазуле сивенькая, щож тепер не куєш,
Мати моя миленькая, щож мя не жалуєш;
Тогди я тя доню моя буду жалувати,
Коли буде зазуленька в осени кувати.

77. В чужім краю, в чужім краю марно пропадаю
Біднаж моя головонька, що роду не маю;
Ой стою я в чужім краю, як на пожарині,
Ніхтож мене не пригорне при лихій годині.

78. Ой роблю я, тяжко роблю, робота ні-защо,
Люди кажуть і говорять: сирота ледащо!
А сирота утомився на тин похилився,
Люди кажуть і говорять: він мабуть упився.

79. Шкода трави зеленої, що пополовіла,
Шкода мене молодої, щом посиротіла;
Шкода трави шовкової том берегови,
Шкода би мя молодої леда ворогови.

80. Ой піду я сирітонька на гору крутую,
Стану же я подивлюся на річку биструю;
Ой ти річко бистренькая, на тебе дивлюся,
Думки мені серце давлять — піду утоплюся.

81. Ой дубе мій зелененький, ой дубе мій дубе,
Гей я хлопець молоденький, з мене жовнір буде.
Мати моя старенькая, та я твій синочок,
Тось то мене виховала під карабіночок.

82. Ой заплачеш моя мати дрібними слезами,
Як я буду присягати перед образами!
Ой заплачеш моя мати, заплачеш, заплачеш,
Як ти мене на цісарськім конику зобачиш.

83. Ой заплачеш моя мати з неділеньки тої,
Як увидиш білий ремінь через плечі мої;
Ой заплачеш моя мати рісними слезами,
Як мя будеш пізнавати межи жовнірами.

84. Летів орел понад море, жалібненько кряче,
Взяли сина у жовніри, мати за ним плаче;
Плаче мати, плачуть сестри, тай уся родина,
Тепер вже не наша буде — цісарська дитина.

85. Ступай коню підо мною, крізь криваві ріки.
Будь здорова батіонько, вжем пропав на віки;
Ступай коню підомною та розбивай груду,
Будь здорова родинонько, — вже я ту не буду.

86. Виправила сина мати на війну раненько,
Сіла собі під віконце — плаче жалісненько;
Виправила мати сина та на вороженька,
Щаслива би мому сину була доріженька.

87. Ой не одна мати плаче, жалісно голосить,
Нема мого соколика, десь карабін носить;
Карабіне, карабіне, мучиш мою душу,
Хоч бим не рад молоденький, носити тя мушу.

88. Жовнірськії карабіни бодай погоріли,
Щоби мене молодого плечі не боліли;
Проси Бога дівчинонько — й я буду просити,
Щоби уже той карабін довго не носити.

89. Ой кувала зазуленька тепер не чувати,
Де мя мати не родила, там треба вмирати;
Там то мені як задзвонять, та в усі канони,
Ой далеко ліпше вчуєш — та як наші дзвони.

90. Родинонько, родинонько, чи жаль тобі буде,
Як я піду умирати межи чужі люди;
Ой у поли край дороги висока могила,
Там на війні умер хлопець, що я го любила.

VII. Весільні

(Від Перемишля).

1

(Коли брат княгині косу розплітає).

Треба косу розплітати,
Треба вінець закладати,
Пішла княгинонька,
Пішла Горпинонька,
До Городонька,
Білими й ноженьками.
Ріже барвінок,
Собі на вінок
Білими рученьками:
Прийшли до неї
Матінка її:
Що робиш, дитинонько?
Ріжу барвінок
Собі на вінок,
На свою головоньку.
Ой, чи-ж я тобі,
Моя матінко!
Не була вигідненька,
Що ти мя даєш,
Ти мя силуєш,
А я ще молоденька
Не дуже розумненька.
Я тя силую,
Ой я тя даю,
Зі своєї головоньки,
З людської намовоньки.

2

(При вінкоплетинах).

Ой у лузі калина,
Білим цвітом зацвила:
Пішли її дружки рвати,
Не далася уломати:
Пішла Горпинонька,
Пішла княгинонька
Наломала си квіту
З калинового цвіту!
Прийшла до світлоньки,
Поставила на столоньку
Проти свого личенька,
Питалася батенька:
Чи я буду такая,
Як калинонька тая?
Будеш дитинонько, будеш,
Поки у мене будеш:
А як від мене підеш,
Спаде красонька з тебе,
Із тебе молодої,
Із косоньки чорної.

3

(Сиротинська).

Вийди Маланонько молоденькая,
Подивися всюденько:
Чи не стоїть твій батенько:
У котрого пороженька.
Ой знаю-ж я, знаю,
Що батенька не маю:
Пішлю ворону
В чужу сторону

По свою родиноньку:
Пішлю зазулю
В сирую землю
По свойого батенька.
Ворона летить,
Вісти приносить:
Буде ту родинонька.
Зазуля летить,
Вісти приносить:
Не буде твій батенько:
Сира земленька,
Тяжкі двереньки,
Годі їх отворити.
Ані віконця,
Ясного сонця
На тебе ся подивити,
Вже мій батенько,
Мій соколенько,
Перед милим Богом стоїть,
Вірне ся Богу молить:
Спусти-ж мене Боженьку
З неба на земленьку
Най же ся подивлю
На своє дитянонько.
Ти душенько благая!
Тебе нам не потреба:
Має вона там друженьки
Вірнії услуженьки,
Вони їй вінець нарядять
На посаг посадять,
Нарядять як панятко,
Посадять як сиротятко!

4

(Від Стрия).

Просила Горпинонька
Свого батенька:
Батеньку любий!
Запирай воротонька,
Не пусти княженька,

Не пусти Василенька.
Дитинонько моя люба!
Як го не пускати?
Коли він ся просить,
Коли він ся стелить,
Хмелем коло двора,
Барвінком коло стола,
Соколом за столом.

5

(Сиротинська).

Княгині матіночка
Вперед Бога стоїть,
На охрест руки держить
У Бога просить:
Спусти мене Боже!
Над село хмарою,
А в село дрібним дощем,
Ясним сонцем, віконцем,
Най же я ся подивлю.
Як красно диття убрано?
Убрано як панятко,
Посаджено як сиротятко.

6

Сіяла княгинонька долю,
Стоячи над водою:
Полини доле з водою,
Я поплину з тобою.
Так ми си спочинемо,
Тай листи попишемо,
До мами пішлемо,
Най-же мама знає,
Що мене малу дає,
Не навчивши мене
Всякої роботи:
Научать мене люди,
Тоді мамі жаль буде.

7

Вода луженьки забрала
І каміння дрібненьке,
Лиш одного каміння не брала,
Що дівчина на нім стояла,
Русу косу чесала.
Не пади косо, на камінь,
А пади, косо, в зільничок:
Бо на камени зсічешся, —
А в зільничку приймешся.

8

Просила княгинонька
Своєго братечка:
Братчику-ж мій любий!
Сідлай кониченька,
Їдь у чистеє поле
По стадо воронеє,
Зажени-ж бо його
До зільника мого,
Най зілля випасе
І на копитах винесе:
Коні мої воронії
Витопчать зілля моє,
Най ся по мені не зістає,
Подружечкам на радости
Матіночці на жалости:
Бо що матіночка гляне,
А де-ж тото дитяточко,
Що садило зіллячко.

9

Мовила — говорила
Ярая пшениця: —
Не подоба моя
У стозі стояти,
Але подоба моя

У короваю розростати.
Мовила — говорила
Червона калина,
Не подоба моя,
У лузі стояти,
Але подоба моя
У короная сіяти.
Де ти калино росла?
Щось така красна,
Тонка, висока,
Листьом широка?
У лузі при керници,
При студеній водици,
Від вітру буйненького,
Від дощу дрібненького,
Від сонця ясненького!
Десь дівчино росла?
Щось така красна?
У тата в холодочку,
При солодкім медочку!
(Від Бережан).

10

(Коли на посаг садять).

Злетіли два ангели з неба,
Ой, сіли, пали Марисонці на подвіря.
А з подвіря в застівноє віконце,
А з віконця на тисові столи.
А з столів на лнянії обруси,
А з обрусів на пшеничні хлібове,
А з хлібових на румяне личенько,
А з румяного личенька на барвіновий
[віночок,
А з віночка на мушлиновий рубочок.

11

(При вінкоплетинах).

Надлетіло птичатко це, це, це,
Сіло собі в віконечко щебече,
А за столом паняночки лагодять,
Марисонці вінок лагодять.

12

(Міщанська — коли їдуть до молодої в неділю).

Їдьмо, поїдьмо
Польом, болоньом,
Піском, каміньом;
Пісок буде шуміти,
Камінь буде дудніти:
Вчують нас люди,
Славно нам буде,
Вчують селяне,
Що їдуть міщане.

13

(При вінкоплетинах).

Вінку мій, вінку,
З крещатого барвінку,
Лиш один раз тя вила,
І том тя не сходила.
В суботу пополудни,
В неділю всю дноньку
В понеділок годиноньку:
Далабим тя малювати
Щоби в тобі погуляти,
Далабим тя золотити,
Щоби в тобі походити.
(Від Коломиї).

ЗМІСТ.

I. Патріотичні і політичні.

II. Січові і Сокільські.

III. Історичні.

IV. Станові.

А) КОЗАЦЬКІ.

Сторона

Б) ЧУМАЦЬКІ.

В) БУРЛАЦЬКІ.

Г) ОПРИШКІВСЬКІ.

Д) ПОБУТОВІ.

V. Любовні.

Сторона

Сторона

Сторона

Сторона

VII. Коломийки.

VII. Весільні.

ПОАЗБУЧНИЙ ПОКАЗЧИК ПІСЕНЬ.

Сторона

Сторона

Сторона

Сторона

Сторона